Europos LIETUVIS

Nr. 26 (1366) Londonas, 1977 m. birželio 28 d. XXXI metai

Konferencijos ir lietuviai

Belgrado konferencija, kuri iš tikrųjų yra tiktai programinė įžanga, sukėlė neparastai didelį viso pasaulio susidomėjimą. Nors gerai žinoma, kad 35-kių valstybių atstovai susirinko tiktai šį rudenį įvykstančiai konferencijai programos nustatyti, tačiau Belgradą užplūdo viso pasaulio spaudos, radijo ir televizijos atstovai. Tatai rodo, kad Helsinkio konferencija (kurios nutarimų vykdymo peržiūrėti šaukiama konferencija Belgrade) nebuvo vien tik tuščias laiko gaišinimas.

Nebuvo toji knferencija ir Rytų Europos išpardavimas, kaip tikėjosi sovietinio bloko valstybių galvos ir būkštavo tų kraštų išeivija. Kas gerai įsiskaitė tos konferencijos baigiamąjį aktą (Sov. S-gos spauda rašo, kad Vakaruose jis nebuvo skelbiamas), tas matė, kad tai nebuvo sutartis, užšaldžiusi Europos pokarines sienas, pardavusi Baltijos valstybes, legalizavusi „Brežnevo doktriną" ar griežtai nustačiusi valstybių elgseną su savais ir kitų kraštų piliečiais. Iš tiesų tai buvo politinė deklaracija, nubrėžusi bendrus rėmus ir sąlygas, kaip pagerinti Europos tautų savitarpio santykius.

Kaip žinoma, visi tie reikalai buvo sugrupuoti į keturis „krepšius", kurių svarbiausias buvo tretysis, liečiąs tautų bendradarbiavimą, žmonių ryšius, savitarpio informaciją, šeimų susijungimą, švietimą ir kultūrą. Šis „krepšys" daugiausia palietė ir visų kraštų išeiviją, jos santykius su gimtaisiais kraštais, giminių išsikvietimus, apsilankymus, spaudos pasikeitimą ir t. t.

Trečiajam „krepšiui" priklauso ir žmogaus teisių reikalai, sukėlę daugiausia dėmesio bei triukšmo ne tik Rytų Europos kraštuose, bet ir visame pasaulyje. Helsinkio akto padrąsinti, lenkai, čekai, rumunai, vokiečiai, o taip pat baltai bei kitų Sovietų S-gos respublikų gyventojai pradėjo reikalauti didesnių asmens laisvių ir J. Tautų charta garantuotų žmogaus teisių. Atsirado įvairūs komitetai žmogaus teisių vykdymui prižiūrėti ir Helsinkio nutarimų vykdymui sekti.

Nors tų komitetų nariai daugiausia dėl jiems priklausančių teisių patys nukentėjo, tačiau jie pasiekė ir kai kurių teigiamų rezultatų — palengvino žydų emigraciją, padėjo išlaisvinti nors ir nežymų sakičių kalinių, įsteigė tarptautines organizacijas kovai už žmogaus teises. Svarbiausia, jos atkreipė dėmesį Vakarų valstybių, kurių atstovai atvyko į Belgradą su didžiuliais pundais medžiagos, įrodančios kur, kada ir kas ignoravo žmogaus teises. Vien tik JAV Kongreso sudarytoji komisija paruošė 93-jų puslapių raportą apie radijo žinių trukdymus, disidentų persekiojimus, susisiekimo varžymus ir t. t.

Būtų netikslu paneigti, kad šios rūšies prasižengimų nebūta ir kitose pasaulio vietose, pvz. Pietų Amerikoje, Afrikoje, Azijoje ir kitur. Neturime tikslių duomenų jiems palyginti, bet nėra abejonės, kad jie visi yra taip pat suregistruoti (pvz. Ulsterio įvykiai) ir bus atgabenti į Belgradą. Taigi kova dėl žmogaus teisių bus nors ir nelygi, bet aštri.

Įdomu, kaip apie Helsinkio ir Belgrado konferencijas galvojama ir rašoma Lietuvoje? Apie tai oficialią nuomonę yra pareiškęs užsienio reikalų ministras (jeigu tokiu vardu jį galima vadinti) Vytautas Zenkevičius. Pasikalbėjime su „Lit. ir meno" korespondentu jis pareiškė, kad „lietuvių tautai ypač svarbus Helsinkio pasitarimų punktas, užtikrinantis sienų neliečiamumą". Atseit, Lietuva jau yra įjungta ir įcementuota į Sovietų Sąjungą, nors jos konstitucija ir leidžia iš tos Sąjungos išstoti.

V. Zenkevičius buvo paklaustas apie JAV Kongreso sudarytą komisiją, kuri tikrina Helsinkio susitarimų vykdymą, ir kurios posėdžiuose pasisakė ir lietuvių kilmės liudininkai. Į tai jis atsakė: „Helsinkio Baigiamajame akte nenumatyti tokio pobūdžio kontrolės organai ir procedūros. Todėl minėtos komisijos sukūrimas ir veikla griežtai prieštarauja Helsinkio dokumentams ir įsipareigojimams gerbti kitų šalių suverenitetą ir nesikišti į kitų šalių vidaus reikalus. ...Lietuviškos kilmės priešiški „pasisakymai" komisijoje yra standartinis Tarybų Lietuvos šmeižimas, jų tikslas — parodyti save publikai. Turiu pažymėti, kad užsienyje gyvenantys lietuviškieji buržuaziniai nacionalistai visą laiką pasisakydavo prieš Helsinkio pasitarimus ir prieš patį Baigiamąjį aktą. Didžiausia Helsinkio nuodėmė, jų manymu, yra galutinis Pabaltijo respublikų Tarybų Sąjungos sudėtyje pripažinimas ir valstybių sienų neliečiamumas."

Jis yra teisus sakydamas, kad išeiviai baiminasi dėl Baltijos valstybių į Sovietų Sąjungą įjungimo. Bet klysta, kad jie priešinosi prieš pačią konferenciją. Ne, jie tik pasisakydavo, kad tos konferencijos nutarimai nebus vykdomi, ir taip sakydami neapsiriko.

Dėl kultūrinių ryšių ir žmonių bendravimo jis pareiškė, kad neatsižvelgiant, kiek turistų ir ekskursantų atvyko ar išvyko, Vararuose vis tiek šūkaus apie ribojimus, suvaržymus ir trukdymus. „Tokia jų paskirtis. Mes atvirai sakome, kad „beribių" mainų nėra ir negali būti". Lygindamas dabartines keliones su prieškarinėmis, pašnekovas pareiškė, kad 1938 m. Kaune išsiėmė užsienio pasus 360 žmonių. „Kiek jų išvažiavo, nežinome, bet beveik pusė aplikantų buvo dvasininkai, vykstantys į Vatikaną..."

Baigiant siūloma, kad Lietuvos kūrybiniai darbuotojai savo išvykų į užsienį metu neapsiribotų vien tik turistiniais malonumais, o aktyviau propaguotų dabartinės Lietuvos literatūrą, meną, kultūrą. „Juk kai kuriose Vakarų šalyse lietuvių literatūrai ir menui vis dar stengiasi atstovauti buržuaziniai nacionalistai. Jie neatstovauja ir patys žino, kad negali atstovauti lietuvių tautai, tačiau reklamuoja savus autorius, mėgėjus kaip klasikus ir kartu užsieniečių akyse profanuoja visą daugiaamžę mūsų kultūrą".

Tokia tai yra pažiūra Lietuvoje į Helsinkio Baigiamojo akto vykdymą, kurio peržiūrėti Europos tautos susirinko Belgrade.

Lucanus

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Pasaulyje

LAIKINA PIRMENYBĖ

JAV — Sovietų S-gos moderniškojo apsiginklavimo karštligė primena arklių lenktynes, kuriose du varžovai laimi pakaitomis pirmenybes. Paskutiniuoju metu spauda vėl paskelbė, kad JAV pradėjo gaminti nepaprastai galingus atominius sviedinius, kurie galėsią lengvai sunaikinti Sovietų požeminius atominius ginklų įrengimus — silosus. Šitie sviediniai (Mark 12A) laikinai suteikią amerikiečiams pirmenybę atominio apsiginklavimo lenktynėse.

BRITŲ-SOVIETŲ PREKYBOS SUTARTIS

Britai pasirašė su Sovietų Sąjunga sutartį pastatyti ir įrengti du methanolo fabrikus, kurių metinė produkcija sieks 1.5 mil. tonų. „Soviet News" (gegužės 24 d.) teigimu, tai esąs didžiausias kontraktas šių divejų kraštų prekybos istorijoje.

Jo vertė viršija 600 milijonus dolerių.

KOPELEVO TEORIJA

Rašytojas Levas Kopelevas, kurio knyga „No Jail for Thought" pasirodė šią savaitę, gyvena Maskvoje ir nenori apleisti savo krašto. Hella Pick (The Guardian, birželio 11 d. išspausdino apie jį straipsnelį, kuriame rašoma:

„Vakarai neturėtų lengvai patikėti, kad Sovietų Sąjungoje yra organizuotas disidentų „judėjimas", pareiškė rašytojas Kopelevas, kuris yra aršus Sovietų sistemos kritikas, bet nori gyventi savo krašte.

Praėjusią savaitę Maskvoje Kopelevas įrodinėjo, kad emigrantai, kaip V. Bukovskis ir A. Amalrikas, pareikšdami, kad jie pasisako disidentų judėjimo vardu, kalba nesąmones ir kenkia draugams, pasilikusiems Soivetų S-goje".

Jis pareiškė, kad būtų nesąžininga kalbėti apie organizuotą opoziciją. Ten yra būrys individų, daugmoj tarpusavio draugų, visiškai nesutinkančių su dabartine Sovietų sistema.

L. Kopelevas save laiko „vidaus emigrantu", smerkiančiu Sovietų komunistų partiją, kaip „religijos ir policinės jėgos" sintezę. Jis sako, kad dabartiniai Sovietų S-gos vadovai sudaro žymesnį elitą ir yra labiau nutolę nuo tautos kamieno, kaip carai.

„Mus valdo žmonės, kurių vienintelis tikslas yra išlaikyti esamą padėtį. Todėl ir mažiausia kritika jiems jau kvepia pavojumi". L. Kopelevas yra įsitikinęs, kad padėtis Sovietų S-goje pasikeis, bet jis yra prieš jėgos panaudojimą ir revoliuciją. „Pasikeitimai ateis iš vidaus. Aš nebenoriu matyti, kad lietųsi kraujas."

Minėtoji L. Kopelevo knyga yra apie jo išgyvenimus kalėjimose.

WERNHER VON BRAUN TRAGEDIJA

Birželio 16 d. vėžio ligos pakirstas mirė vos 65 metų sulaukęs aeronautikos genijus, V-2 išradėjas, satelitų ir raketos į mėnulį konstruktorius dr. Wernher von Braun. Po karo jis buvo iš Vokietijos persikėlęs į JAV ir priėmęs Amerikos pilietybę. Gyvenimo ironija — išradėjas, pakeitęs technologijos istoriją ir atradęs kelius į naujas planetas, nesulaukė išradimo, kuris įveiktų vieną didžiausių žmonijos priešų — vėžio ligą.

„LEOPARDAS" LIBIJOJE

„Bild am Sonntag" (5. 6. 77) praneša, kad Libijos dykumoje Sovietų S-gos tankų ekspertai bando vokiečių tankus „Leopard", kurie skaitomi geriausi Nato kraštų kariuomenėje. Tokių tankų ten esą keturi. Laikraštis pateikia įvairias versijas, kaip „Leopardai" Libijoje atsirado. Vokietijos gynybos ministerija pasisako nežinanti apie tankų buvimą Libijoje.

NAUJAS PREZIDENTAS

Aukščiausios Tarybos posėdyje birželio 16 d. N. Podgorny, tos Tarybos pirmininkas ir Sov. S-gos prezidentas, visiškai nedalyvavo. M. Suslovui pasiūlius, naujuoju pirmininku ir kartu prezidentu vienbalsiai išrinktas L. Brežnevas. Podgorny Aukščiausios Tarybos valia atleistas į pensiją. Jis turėjo labai smarkiai nusikalsti, nes jam buvo uždrausta net atvykti pasiteisinti. Pirmą kartą Sov. S-gos istorijoje tas pats asmuo yra partijos ir vyriausybės aukščiausioje vadovybėje. Ne tik medalių skaičiumi, bet ir valdžios galybe L. Brežnevas sumušė Staliną.

NUREJEVO LAIŠKAS

Pasaulinio garso baleto šokėjas Rudolfas Nurejevas „The Times" dienraštyje (birželio 18 d.) išspausdino šitokį laišką:

„Sekdamas jūsų laikraščio rašinius apie žmogaus teises ryšium su Helsinkio ir Belgrado konferencijomis, noriu pasisakyti ir apie savo šeimą, gyvenančią Rusijoje. Mano motina, sesuo ir jos duktė Gusell pakartotinai prašė vizos aplankyti mane. Net ir po Helsinkio konferencijos susitarimų dėl didesnės keliavimo laisvės, jos vistiek negavo leidimo.

Nors aš palikau Rusiją tik karjeros sumetimais, bet vis dėlto manau, kad daviau šį tą teigiamo savo gimtajam kraštui ir garsiajai Leningrado mokyklai, kurioje studijavau. Esu dėkingas žmonėms, kurie iki šiol bando įkalbėti Sovietų valdžios įstaigas leisti man pasimatyti su motina, seserim ir dukterėčia, su kuriomis išsiskyriau prieš 16 metų."

L. BREŽNEVAS PASIAIŠKINO

Sovietų S-gos Aukšč. Tarybos posėdyje visi 1.517 delegatų pakėlė rankas, kai politbiuro narys Suslovas, išaiškinęs dideles generalinio partijos sekretoriaus L. Brežnevo asmeniškas dorybes, pasiūlė jį išrinkti prezidentu. Pats Brežnevas birželio 17 d. pareiškė, kad jo išrinkimas turėjęs „gilesnę politinę prasmę". Jis nurodė dvi pagrindines priežastis, būtent:

1. Komunistų partija visada apsprendė ir apspręs Soivetų Sąjungos valstybinio gyvenimo pagrindinius reikalus. Todėl visiškai natūralu, kad partijos generalinis sekretorius kartu būtų ir valstybės galva — prezidentas.

2. Partijos generalinis sekretorius dažnai turi atstovauti savo kraštui tarptautiniuose susitikimuose su kitų kraštų valstybės galvomis, pats formaliai būdamas tik partijos vadas. Išrinkus jį prezidentu, pašalintas šis logiškas nenormalumas.

Sprendžiant iš „masinio liaudies pritarimo" ir siunčiamų sveikinimų, užsienio spauda vis dėlto daro išvadą, kad lemiamą vaidmenį turėjo L. Brežnevo asmuo ir jo noras suimti visas valdžios vadžias į savo rankas.

DVIEJŲ PREZIDENTŲ NUOMONĖS

Pradinėje Belgrado konferencijoje paaiškėjo, kad abu prezidentai (JAV ir Sov. S-gos) turi po dvi tezes. Prezidentas J. Carteris sako, kad vadinamoji detentė privalo žiūrėti, kaip vykdomos žmogaus teisės, (1), bet tas žiūrėjimas neturi trukdyti susitarti dėl kitų bendrų reikalų, pvz. ginklavimosi apribojimo (2).

L. Brežnevo tezės: taikingas sugyvenimas neprivalo trukdyti ideologinės propagandos lenktynėms (1), bet užsienio valstybių rūpinimasis žmogaus teisėmis yra kišimasis į Sovietų S-gos vidaus reikalus ir gali pakenkti Rytų-Vakarų santykiams (2).

Ar pavyks šias priešingas tezes sėkmingai suderinti?

NEBETEIKS PAGALBOS

Europos Bendruomenės užsienio reikalų ministrai nutarė nutraukti bet kokią ekonominę pagalbą Ugandai. Sovo trumpame komunikate jie paskelbė, kad pagalba negali būti teikiama kraštui, kuriame nepaisoma pagrindinių žmogaus teisių.

Antros rūšies piliečiai

Tokiu pavadinimu išspausdino straipsnį „Baltic News", kurį Australijoje leidžia Estijos, Latvijos ir Lietuvos žmonių pagalbos sąjunga (HELLP). Tame biuletenyje (bal. 23 d.) rašoma, kad minėtosios organizacijos Hobarto skyrius kreipėsi į Australijos ministrą pirm. M. Frazerį prašydama užtikrinti, jog Australijos vyriausybė laiko visus savo piliečius lygiateisiais, kur jie bebūtų. Tas klausimas atsirado iš neseniai pasirodžiusių pranešimų, kad Australijos pilietybę priėmusiems baltams, lankantiems šiuo metu Rusijos valdomus jų gimtuosius kraštus, neteikiama Australijos konsularinė apsauga.

Pagal Dvigubos Pilietybės Raportą, išleistą jungtinio užs. reikalų ir gynybos ministerijų komiteto praėjusių metų spalio mėnesį, daugelis iš 1.069.500 gyventojų, gavusių Australijos pilietybę, yra laikomi dvigbais piliečiais. Kai kam tai gali būti naudinga. Tačiau Hagos konvencijoje (1930 m.) nustatyta, kad dvigubos pilietybės žmonės negali reikalauti diplomatinės apsaugos iš vieno krašto, jeigu jie yra kitame krašte, kurio piliečiais jie taip pat yra skaitomi.

Šis nuostatas daugelį Australijos pilietybę priėmusių gyventojų padaro „antros eilės piliečiais". H. E. L. L. P. sąjunga mano, kad jeigu Australijos vyriausybė laiko visus savo piliečius lygiateisiais, tai ji turi ką nors padaryti. Pirmiausia ji turėtų viešai paskelbti, kad yra pasiruošusi visiems savo krašto piliečiams teikti vienodas teises ir apsaugą. Hagos konvencija negali būti jokia kliūtis, nes Australijos vyriausybė nepripažįsta Sovietų valdžios Estijoje, Latvijoje ir Lietvoje. Tokiu būdu neturėtų būti jokio skirtumo tarp Australijos piliečių, kurie yra gimę minėtuose kraštuose ar Australijoje, jeigu jie keliauja į Sovietų Sąjungą. Sovietų įstatymai neliečia anksčiau buvusiųjų Baltijos valstybių piliečių.

Suprantama, kad gali atsirasti sunkumų, padedant baltų kilmės piliečiams, kurie keliauja į Sov. Sąjungą. Todėl yra būtina juos kiek galima plačiau painformuoti apie esamą padėtį. Dauguma Australijos pilietybę priėmusiųjų baltų ir nežino, kad jie yra dvigubi piliečiai. Priesaika, kurią jie duoda priimdami pilietybę, yra labai klaidinanti. Kartą asmuo atsisako ištikimybės visoms kitoms vyriausybėms, jis visiškai natūraliai pasidaro vieno krašto pilietis. Valdžios įstaigų pareigūnai, atrodo, visiškai nesirūpina paaiškinti, kad kai kurie gyventojai, priėmusieji Australijos pilietybę, pasilieka dar ir kito krašto piliečiais.

DELEGACIJA UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJOJE

Birželio 9 d. Pavergtųjų Europos Tautų Delegacija buvo priimta Didžiosios Britanijos Užsienio reikalų ministerijos Rytų Europos ir Sovietų skyriaus viršininko E. G. Cartledge. Pasikalbėjimas-diskusijos vyko Foreign ir Commonwealth ministerijoje, Londone.

Susitikimo tikslas buvo išaiškinti ir pristatyti faktus apie Sovietų Sąjungos nesilaikymą Helsinkio konferencijos nutarimų, ypač žmogaus teisių atveju.

Kiekvienas Pavergtųjų Tautų organizacijos atstovas turėjo progą smulkiai supažindinti Britanijos užsienio reikalų ministerijos Rytų Europos skyrių su padėtimi savo krašte, padaryti pasiūlymus ir pageidavimus Britų Delegacijai, kuri vyks į Belgrado konferenciją gale rugsėjo arba pradžioje spalio mėnesio.

Tarp daugelio bendrų klausimų, kurie liečia visas pavergtąsias tautas, buvo paprašyta ministerijos atstovų, kad atkreiptų Sovietų Sąjungos dėmesį į Deklaraciją, kuri buvo pasirašyta visų Jungtinių Tautų atstovų 1960 m. gruodžio 14 d. Joje buvo prižadėta sugrąžinti pilną laisvę ir nepriklausomybę visoms tautoms.

Ryšium su Lietuva buvo iškelti šie klausimai: draudimas išvažiuoti iš Lietuvos aplankyti gimines Vakaruose, labai aukštas mokestis už vizą (jei kam pavyksta gauti leidimą išvažiuoti), draudimas siųsti knygas, žurnalus arba laikraščius (tai buvo prižadėta Helsinkyje), persekiojimas nekaltų žmonių, įvedimas nežmoniškų naujų muitų už dovanų siuntinius giminėms Lietuvoje (buvo suteiktos smulkios informacijos) ir kt.

Užbaigiant pasikalbėjimą, kuris tęsėsi apie 2 valandas, ministerijos atstovai pabrėžė, kad D. Britanija ir kitos Nato valstybės nepripažįsta de jure Pabaltijo valstybių inkorporavimo į Sovietų Sąjungą.

Septynios DIENOS

— Pablogėjus diplomatiniams santykiams, Sudano diplomatams įsakyta išvykti iš Maskvos.

— JAV vyriausybė atšaukė iš Vokietijos generolą D. Starry, kuris pareiškė, kad kilus kinų-sovietų karui, JAV taip pat turėtų įsikišti.

— Vokiečių spaudos pranešimu, Maskvoje užsieniečiams pakeltos butų nuomos 130 procentų. Vienas kv. metras kaštuojąs daugiau kaip 10 DM, tuo tarpu vietiniai gyventojai moka tiktai 42 pfenigius.

— Apklausinėjimų duomenys parodė, kad Anglijos ligoninėse nerūkantieji pacientai pageidauja turėti atskiras palatas. Kiti siūlo visiškai uždrausti ligoninėse rūkyti.

— Faraono Ramezo II, gyvenusio 1300 m. prieš Kristų, mumijos tyrimai parodė, kad jau tada buvo žinomas tabakas. Tik nežinia, ar jis buvo rūkomas. Europoje tabakas atsirado tik 16 a.

— Protestuodami prieš darbininkų ir intelektualų areštus, trys Gdansko politechnikumo studentai paskelbė bado streiką.

— Tarptautinė bankų grupė paskolino 500 milijonų dolerių komunistų ekonominiam blokui COMECON, kurie bus sunaudoti dujų vamzdžiams gaminti.

— V. Vokietijoje 10 procentų darbininkų yra svetimšaliai. Iš jų apie ketvirtadalis yra turkai.

— JAV valstybės sekretorius C. Vance pareiškė, kad galimas komunistų atsiradimas Italijos ar Prancūzijos vyriausybėse, neišvengiamai pažeistų Europoje esančių JAV karių moralę.

— „The Observer" paskelbė turinį slaptų dokumentų, kuriuose sakoma, kad Rodezijos min. pirm. I. Smith neketina derybų keliu perduoti valdžią vietiniams gyventojams.

— Birželio 19 d. popiežius Palius VI paskelbė šventuoju pirmąjį JAV vyrą — buv. Philadelphijos vyskupą (1850-1860) John Neumanną. Ta proga vien tik iš Amerikos atvyko 20.000 piligrimų.

— Rambouilet rūmus, kuriuose atvykęs į Paryžių sustojo L. Brežnevas, dieną ir naktį saugojo 3.000 žandarų.

— Suomijoje posėdžiavo tarptautinė ekspertų komisija, pasiryžusi nustatyti vis didėjančių savižudybių priežastis.

— Juodojoje jūroje Sovietų žvejai atrado britų laivo „Black Prince", nuskendusio 1854 m., inkarą.

— Skotijoje pratęsus gėrimo laiką baruose iki 11 val. (buvo iki 10 val.), bylų skaičius už vairavimą neblaiviam stovyje sumažėjo 20%. (Neskubėk — ir nepavėluosi...).

— Prancūzų spaudoj Brežnevo apsilankymo proga buvo paskelbti atviri laiškai rusų emigrantų, įskaitant ir neseniai suimto matematiko Ščaranskio žmoną.

— Paryžiuje Brežnevui dovanotas Matraluxury automobilis turėjo būti perdažytas mėlynai, nes jam nepatiko žalia spalva.

— R. Gerulaitytė pralaimėjo pirmas rungtynes su C. M. Evert (JAV) Wimbledone.

— Prieš 20 metų Vokietijoje buvo sudaryta komisija ištirti vokiečių karo belaisvių istoriją antrojo pasaulinio karo metu. Tyrimų rezultatai apima 21 tomą.

— Izraelis pasižadėjo priimti 66 Vietnamo pabėgėlius, išgelbėtus iš skęstančio laivo.

— Sovietų Sąjunga kviečia Vokietijos ir Italijos kariuomenės atstovus stebėti manevrų, kurie įvyks Ukrainoje liepos mėnesį.

— Čekoslovakijos spauda apkaltino BBC, kad televizijos programa apie disidentus buvusi sudaryta su slaptosios policijos pagalba.

— JAV žurnalistė A. J. Taylor kalbėjosi telefonu su Ugandos prezidentu Aminu, kuris, pasak sklindančių gandų, buvęs sužeistas ar net nužudytas.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT. Tel. 01-7272470

Registered as a newspaper at the Post Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Prenumeratos kaina metams 9.00 sv. pusei metų — 4.50 sv.; dolerio kraštuose — 19.50 dol. metams; Vokietijoj — DM 45.

Už laikraštyje kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 2.00 sv. už colį. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau.

Dr. Petras Karvelis

(1897-1976)

1976 m. rugpiūčio 13 dieną Vokietijoje palaidotas dr. Petras Karvelis per šias Petrines būtų šventęs savo amžiaus 80 metų sukaktį.

Velionis buvo gimęs 1897 m. birželio 29 d., Jiestrakio k., Šilavoto vl., Marijampolės aps. Mokėsi Marijampolės, Vilniaus ir Voronežo gimnazijose. Dar gimnazistu būdamas pradėjo visuotinę veiklą, kurios nenutraukė ligi pat mirties. Voronežo gimnazijoje redagavo šapirografu leistą laikraštėlį „Inkaras", dėl kurio vos nepakliuvo į caro policijos nagus. Nuo jaunų dienų buvo gabus organizatorius, veikęs ateitininkuose. Voronežo gimnazijoje buvo įsteigęs sociologų sekciją ir jai vadovavo. Ateitininkų organizacijoje P. Karvelis išsiskyrė tarp draugų savo gabumais. Kaip rašo jo buvęs gimnazijos draugas B. Žukauskas („Draugas", 1976. 8. 28), gimnazistas Petras Karvelis „buvo atkaklus, gal net agresyvus politinėse grumtynėse ir narsus ginklų kovoje dėl Lietuvos laisvės..." P. Karvelis buvo darbštus, sumanus, draugiškas, idealistas. 1916 m. pavasarį jis buvo išrinktas moksleivių ateitininkų pirmininku.

Būdamas vos 19 m. amžiaus, gimnazistas Petras Karvelis Voronežo tremtinių gegužinėje pasakė karštą politinę kalbą, kviesdamas nepasimesti rusų masėje, ir, laikui atėjus, visiems grįžti į tėvynę — Lietuvą. 1917 m. pavasarį jis buvo išrinktas atstovu į Rusijos lietuvių seimą. 1917 m. birželio mėn., t. y. lygiai prieš 60 metų, jo rūpesčiu buvo sušaukta pirmoji vieša ateitininkų konferencija, kuriai pirmininkavo Vincas Mykolaitis-Putinas.

Baigęs gimnaziją aukso medaliu, P. Karvelis buvo įstojęs į Karo medicinos akademiją Petrapilyje, kur jis vėl įsijungė į visuomeninę veiklą. Čia jis redagavo Liaudies s-gos organą „Vadą", kuriame rašė politiniais klausimais. Į Lietuvą P. Karvelis grįžo 1918 m. rudenį, apsistojo Vilniuje, kur buvo Krikščionių demokratų partijos gen. sekretorium. Sutinkant 1919 metus Vilniuje, jis pasakė labai patriotinę kalbą, kviesdamas jaunimą stoti savanoriais į Lietuvos kariuomenę.

Vyriausybei persikėlus į Kauną, min. pirm. Sleževičius paskyrė P. Karvelį spaudos biuro propagandos skyriaus vedėju. Tuo laiku daugelis buvusių Voronežo gimnazistų įsijungė į jaunos valstybės valdžios aparatą, ar įstojo į steigiamąją Lietuvos kariuomenę.

Nusistovėjus Lietuvos politinei padėčiai, P. Karvelis išvyko į Berlyno universitetą studijuoti ekonomijos. Vėliau jis persikėlė į Breslau, kur studijas baigė daktaro laipsniu. Grįžus į Lietuvą, dr. P. Karvelis tuoj buvo paskirtas Finansų ministerijos patarėju, ir vykdė Lietuvos pinigų kaldinimo darbą.

1923 m. dr. P. Karvelis išrinktas Krikščionių demokratų partijos pirmininku, o 1924 m. — Seimo nariu. 1925-26 m. ir vėliau po gruodžio 17 d. perversmo jis buvo finansų ministru. Tautininkams perėmus valdžią, dr. P. Karvelis dirbo įvairiose ūkinėse organizacijose. Būdamas opozicijoje, kurį laiką buvo ištremtas į Dimitravo priverčiamųjų darbų stovyklą.

Bolševikams okupavus Lietuvą, dr. P. Karvelis pasitraukė į Vokietiją, kur buvo Berlyno liet. draugijos valdyboje. Po vokiečių invazijos jam nebuvo leista grįžti į Lietuvą. Tik 1944 m. trumpam laikui jis buvo sugrįžęs, bet po kelių mėnesių vėl turėjo apleisti savo tėvynę.

1944 m. vasarą, kai į Lietuvą antrą kartą įsiveržė bolševikai, į Vieną, Austrijos sostinę, pradėjo plaukti šimtai lietuvių pabėgėlių. Daugelis iš jų nemokėjo vokiečių kalbos, o reikėjo susirasti pastogę ir darbą. Tarp pabėgėlių buvo ir dr. Petras Karvelis, Vokietijoje išėjęs mokslus ir pažinojęs vietos sąlygas. Jis ėmėsi organizuoti Vienos lietuvių sąjungą, Litauische Verein, kuri įsteigė biurą pačiame miesto centre, Kaetnerring gatvėje, kur kasdien sueidavo šimtai lietuvių, reikalingų pagalbos. Dr. Karvelis, turėdamas pažinti su vokiečių ministerijos atstovu Eusse, padėdavo savo tautiečiams gauti darbą, ar leidimą apsigyventi privačiame bute, nes daugumas turėjo dirbti prie viešųjų darbų ar fabrikuose, o gyventi darbininkams skirtuose barakuose. Suėję į sąjungos būstinę, lietuviai galėjo susitikti pažįstamus

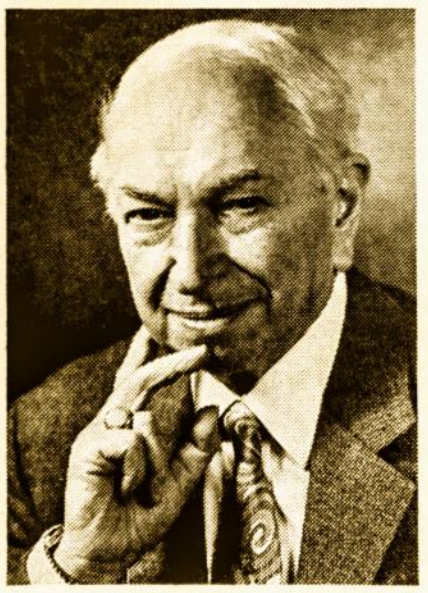

ir sužinoti, kur už parvežtų lašinių kilogramą galima gauti kambarį ar pensioną. Ten galima buvo sužinoti apie lietuvių kultūrinius parengimus ar pamaldas, kurioms buvo gauta Karls Kirche, taip pat miesto centre.

Dr. P. Karvelio veiklą Vienoje su dėkingumu prisimins kiekvienas lietuvis, kuri likimas tuo laiku nunešė į tą miestą.

Bolševikams artėjant prie Vienos, 1945 m. pradžioje dr. P. Karvelis, kaip ir daugelis kitų lietuvių, pasitraukė toliau nuo fronto, į Vokietiją. Po kapituliacijos jis įsijungė į VLIKą, kur atstovavo Lietuvos ūkininkų partijai. Dirbo įvairiose komisijose, ilgus metus buvo politinės komisijos pirmininku ir Tautos fondo nariu. Nuo 1952 m. VLIKo Vykdomojoje taryboje ėjo užsienio reikalų valdytojo pareigas.

Pabėgėlių masei išemigravus iš Vokietijos, jis liko dirbti Europoje. Būdamas VLIKo Užsienio reikalų tarybos valdytoju, dr. P. Karvelis 1955 m. paruošė planą „Lietuvos Laisvinimo Talkai". Pagal tą planą Lietuvos laisvinimo darbe buvo kviečiami dalyvauti visi laisvame pasaulyje gyveną lietuviai. 1955 m. sausio 17 d. Reutlingene buvo sukviestas Europos liet. bendruomenių pirmininkų pasitarimas, kuriame dalyvavo tuometinis DBLS pirm. M. Bajorinas ir Vokietijos krašto valdybos pirm. P. Zundė. Įvairiuose kraštuose buvo įsteigti Talkos komitetai, įtraukiant į politinį darbą kiek galima daugiau jaunesnių žmonių.

Tarp nesuskaitomų dr. P. Karvelio darbų išeivijoje paminėtina jo veikla Pavergtųjų Europos Tautų (ACEN) organizacijoje, Baltų Taryboje Vokietijoje ir dalyvavimas tarptautinėse konferencijose. Visur jis pasireiškė kaip kietas ir bekompromisinis kovotojas dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės.

J. V.

J. Skaisgiris pasakoja

Apie Juozą Skaisgirį (g. 1901 m.) Lietuvių Enciklopedija šitaip rašo:

„Baigė Dotnuvos ŽŪA diplomuotu miškininku. Buvo Raseinių miškų urėdas-revizorius .1933 m. paskirtas miškų dpt. inspektoriumi, nuo 1938. III žemės ūkio ministro pavaduotojas, 1938. XII — 1939. III žemės ūkio ministras. Nuo 1939. VI ligi sovietinės okupacijos 1940. VI Jaunosios Lietuvos s-gos vadas. Užėjusių okupantų suimtas ir kaip kalinys išsiųstas į Sovietų S-gą. Grąžintas Lietuvon, 1960 m. dirbo miškotvarkoje".

Dabar šis buvęs aukštas „buržuazinės" Lietuvos partijos ir valdžios pareigūnas, persiritęs per 75 metus, nutarė papasakoti savo gyvenimo istoriją (Švyturys, Nr. 8-9, 1977 m.). Brandžiausius savo gyvenimo metus praleidęs kažkur Kuomių žemėje ar Krasnojarske, jis pajuto norą (ar buvo priverstas pajusti) išsišnekėti. Apie to šnekėjimo tikslą J. Skaisgiris šitaip pasisako:

„Dėl ko apie tai pasakoju?

Kad priminčiau tiems, kurie visus gąsdino ir tebegąsdina „tarybiniu baubu", jog vaikų likimui neturėjo įtakos tai, kad aš buvau buržuazinės Lietuvos valdininkas. Vaikai Tarybų valdžios metais išėjo į žmones ir dabar sėkmingai darbuojasi Tarybų Lietuvos labui. Jam dirbau ir aš.

1969 metais tvarkėme naujus miškus Raseinių miško pramonės ūkyje. Įdomu ir naudinga buvo arčiau apžvelgti tuos miškus, kuriuos 1928—1933 metų laikotarpiu administravau. Tuomet pasodinti jaunuolynai jau virtę našiais medynais. Jie džiugino mane, kad ne veltui dirbta, kad ir mano šis tas yra padaryta. Parašiau ir apgyniau šio ūkio sutvarkymo projektą dar dešimčiai metų. Sulaukęs 70 metų amžiaus, pasitraukiau į pensiją. Įstaigos darbuotojai šiltai mane palydėjo. Žinoma, labiausiai esu patenkintas, kad, pasitraukdamas į pensiją, galėjau pasakyti, jog vien tarybinėse įstaigose išdirbau 26 metus.

Mano jaunystės ir brendimo laikotarpis buvo susietas su buržuazine Lietuva. Kaip „Jaunosios Lietuvos" vadovas ideologinėje veikloje buržuaziniais metais buvau artimesnis tautininkų partijai, nors formaliai į ją įstojau tik 1936 metais. Jaunam norėjosi tikėti vadais, kuriuos pažinojau, dažnai juos idealizuodamas ir imdamas pavyzdžiu. Bet, kaip parodė gyvenimas, tas kelias, kuriuo ėjo buržuazinė Lietuva, buvo kelias į aklavietę.

Kaip jau esu įvairiomis progomis anksčiau sakęs, į tarybinį gyvenimą žvelgiu tik iš gerosios pusės. Lietuvai tarybinių tautų šeimoje sudarytos visos galimybės ūkiškai ir kultūriškai klestėti. Iš labiausiai buržuaziniais laikais užguitų žmonių sluoksnio iškilęs ir mokslo žiniomis apsišarvavęs šių dienų lietuvis savo darbais kelia respublikos gerovę ir kultūrą. Tiems lietuviams užsienyje, kuriems rūpi Lietuvos likimas, norėčiau priminti, kad tik bendradarbiavimas ir gerų santykių su Tarybų Lietuva palaikymas galėtų jiems patiems, kaip mūsų tautiečiams, būti egzistavimo ir bendros gerovės laidas."

Nors savo labai ilguose prisiminimuose J. Skaisgiris nieko naujo nebepasako, bet ten, kur jis nesileidžia į politiką, o pasitenkina vien tik ano meto valdžios viršūnių viešųjų ir privatiškųjų reikalų bei intrigėlių aprašinėjimu, sugeba daugiau ar mažiau sudominti skaitytoją. Bet ne dėl tų smulkmenų straipsnis pateko į žurnalą. Štai, kaip gražiai jis „įteisina" 1940 m. rinkimus.

„1940 metų liepos mėnesį įvykę rinkimai į Liaudies seimą nebuvo prievartos aktas, kaip nuolatos tvirtina emigravę iš Lietuvos buvę įvairūs veikėjai. Laisvai balsavo ne tik tarybinės santvarkos įvedimą palankiai sutikę gyventojų sluoksniai, bet ir tie, kurie šiandien užsieniuose šaukia, esą tai darę iš prievartos...

Liaudies seimas susirinko teisėtai, ir tai, ką atliko jis arba jo įgalioti atstovai, taip pat buvo teisėta."

Būdinga tai, kad ir būdamas jau gerokai nukaršęs, dar nenori ar negali prisipažinti buvęs tremtiniu.

„Man Tėvynės karą teko pergyventi tolimame Tarybų Sąjungos užnugaryje, iš pradžių prie darbų tiesiant Komių autonominėje respublikoje Kotlaso-Vorkutos geležinkelį. Vėliau, nuo 1943 metų, Baškirijos ATSR, Sterlibaševo rajone dirbau miškų pramonės ūkyje techniniu vadovu, šio rajono žemės ūkio įstaigoje — vyresniuoju laukų ir miškų melioratoriumi. Tenai mačiau, kaip visos tarybinės tautos sutartinai kovojo ir dirbo, kad karą prieš fašizmą laimėtų. Kas nebuvo fronte, tas dirbo užnugaryje. Džiugu buvo išgirsti, kad ir lietuviai generolai Karvelis, Urbšas, Čepas, Macijauskas rūpinosi sukurti 16-ąją lietuviškąją diviziją, kad drauge su visomis Tarybų Sąjungos tautomis kovotų; kad okupuotoje Lietuvoje tikrų patriotų vadovaujami partizanų būriai sėkmingai kovojo prieš okupantus.

1943 metais prašiausi Sterlibaševo rajono karo komisarą pasiųsti mane, kaip atsargos karininką, į man gerai pažįstamo generolo V. Karvelio vadovaujamą dalinį. Jis atsakė neigiamai. Man patarė dirbti vietoje, kur trūko specialistų."

Prisiėjo palaukti 1958 ar 1960-ųjų metų, kol buvo leista prisijungti „prie respublikos miškininkų, kurie tvarkė miškus savame krašte ir už respublikos ribų".

Atsižvelgiant į dabartines aplinkybes, J. Skaisgiris vis dėlto išdrįsta pasakyti: „Buržuaziniu laikotarpiu Lietuva padarė tam tikrą pažangą ekonomikoje, žemės ūkyje, mokslo, sveikatos ir kultūros baruose". Tačiau tuoj pat prideda: „Bet nesugebėta sudaryti salygų tinkamam valstybės tvarkymui, duoti visiems gyventojams darbo, aprūpinti valstiečius žeme. Išparceliuotų dvarų centrai daugiausia perėjo naujiems dvarininkams, kurie patys jos nemanė dirbti ir nedirbo."

J. Skaisgiris yra antras buvęs aukštas tautininkų veikėjas ir žemės ūkio specialistas (pirmas buvo Vl. Tiškus), pasisakąs kritiškai apie nepriklausomos Lietuvos gyvenimą ir santvarką. Ar jis tai padarė niekieno neraginamas — kas pasakys?

Sprendžiant iš redakcijos pridėtos pastabos, atsiminimų autorius, „būdamas savo gyvenimo saulėlydyje", buvo tarsi skubinamas papasakoti apie Lietuvoje įvykusius pasikeitimus, „kurių, deja, dalis lietuvių, šiuo metu esančių emigracijoje, negali arba nenori teisingai suprasti ir įvertinti". Redakcijos atstovai buvo specialiai nuvykę pas J.Skaisgirį į Kauną, padėti atsiminimus paruošti. Įžanginis prierašas užbaigiamas tokiu sakiniu:

„Deja, pats J. Skaisgiris nesulaukė savo atsiminimų publikacijos. Kai jie jau buvo parengti spaudai, sužinojome apie staigią autoriaus mirtį".

Vladas Šlaitas

Viskas išmėtyta

Viskas išmėtyta.
Nėra vientiso laiko ir nuotolio nuoseklumo.
Gaisras naktį,
kai gyvenau Vėjų gatvėje;
arba kai galvą
slėpiau naktį po antklode,
kad nedrebėčiau,
kai tėvas,
pirmą kartą išėjęs iš proto,
po kambarį vaikščiojo.
Tai yra mano vaikystės pirmieji įspūdžiai.
Vėliau baimė,
kai rusai vežė į baisųjį Sibirą.
Po to baimė,
kuri trenkė mane širdin,
kai iš tolo
mačiau varomus žydus sušaudyti į Pivoniją.
Tai yra mano jaunystės pirmieji įspūdžiai.
Vėliau frontas prie Leningrado.
Kelias į Vakarus.
Vokietija,
Olandija.
Vokietija ir Anglija.
Taip atrodo dabar man pačiam mano visas gyvenimas.
Viskas baisiai išmėtyta.
Nėra vientiso laiko ir nuotolio nuoseklumo.
Bet širdy išlaikiau pasislėpęs,
kaip retą deimantą,
savo viltį į pomirtinį,
gražesnį gyvenimą.

Su lietuviais pasaulyje

SIMO KUDIRKOS FILMAS

Gegužės 9 d., Portsmouth, New Hampshire, pradėjo sukti filmą apie Simą Kudirką. Pagrindinį Simo vaidmenį vaidina aktorius Alan Arkin. Jis yra vaidinęs filmuose „The Russians are Coming", „Catch 22" ir „Seven Percent Solution". Pastaruosiuose jis vaidina Sigmo Freudo vaidmenį.

Filmą suka The Jozak Company su Paramount TV. Filmas pavadintas „Defection of Simas Kudirka". Jį rodys CBS televizijos tinklas, greičiausia rudenį.

Genės Kudirkienės vaidmenį vaidins Shirley Knight, kuri neseniai per televiziją vaidino vertėjos vaidmenį „21 Hours at Munich" filme. Kitas svarbias roles atliks: Donald Pleasante, kuris vaidins rusą kapitoną Popovą, ir Richard Jordan, kuris vaidins amerikietį kapitoną Eustį. Richard Jordan neseniai vaidino pagrindinę rolę televizijos filme „Captains and the Kings".

Aktorius Alan Arkin neseniai buvo susitikęs su Simu ir pasidalijo mintimis apie jo būsimą rolę. Šiame pasitarime taip pat dalyvavo Genė Kudirkienė, Rima Mironienė ir Lithuanian Information Service vedėja Daiva Kezienė. Bendromis jėgomis buvo išversti sakiniai, kurie bus sakomi rusų ir lietuvių kalbomis. Simas Kudirka mokė Arkiną, kaip reikia tarti žodžius abiem — rusų ir lietuvių — kalbomis. Alan Arkin įsirašė teisingą tarimą į garsinę juostą, kad namuose galėtų teisingai ištarti.

Vliko finansuojama Lith. Information Service (LIS) suteikia Simui Kudirkai visokeriopą pagalbą, bendradarbiaujant ir tariantis su filmo gamintojais. **LIS** dirba kaip Simo Kudirkos „public relations" agentai.

LAV

LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ DRAUGIJOS PREMIJA

Gegužės 22 d. Lietuvių rašytojų Draugijos knygų vertinimo komisija paskyrė metinę Draugijos literatūrinę premiją rašytojui Icchokui Merui už romaną „Striptizas, arba Paryžius, Roma, Paryžius". Buvo vertinamos 1976 m. išleistos grožinės literatūros knygos. I. Mero knygą— išleido leidykla Ateitis, premijos mecenatas Lietuvių Fondas. Vertinimo komisiją sudarė: L. Žitkevičius, P. Naujokaitis, A. Jurašienė, A. Staknienė ir V. Volertas.

Laureatas I. Meras yra žydų tautybės, prieš keletą metų išleistas iš okupuotos Lietuvos ir gyvena Izraelyje, tačiau rašo lietuviškai ir priklauso Lietuvių Rašytojų Draugijai išeivijoje. Šios knygos ištraukos dar autoriui gyvenant Lietuvoje, buvo skelbtos Lietuvoje leidžiamame literatūros žurnale „Pergalė".

KONFERENCIJA STOCKHOLME

Baltietiškų studijų konferenciją birželio 10-13 d. d. surengė mokslinis baltiečių institutas Švedijoje, kurią parėmė Švedijos švietimo ministerija. Konferencijos atidarymas įvyko Švedijos Mokslo Akademijos salėje ir kalbėjo kultūros reikalų ministeris. Konferencijoje dalyvavo tik vienas lietuvis prof. Juozas Lingis, dėstąs Stockholmo universitete.

MIRĖ MUZ. A. KAČANAUSKAS

Gegužės 9 d. Brooklyne, N. Y., mirė ilgesnį laiką negalavęs muzikas Algirdas Kačanauskas.

Velionis buvo žinomo kompozitoriaus Aleksandro Kačanausko sūnus, gimęs 1917 m. sausio 3 d. Petrapilyje. Muzikos dalykų jis mokėsi pas savo tėvą ir Kauno konservatorijoje, o vėliau — Vokietijoje Stutgarto konservatorijoje.

VYSKUPO BRIZGIO KUNIGYSTĖS JUBILIEJUS

Birželio 6 d. Chicagos lietuviai kunigai su diocezijos kard. Cody priešakyje paminėjo iškilmingai mūsų darbštaus ir daug veikiančio vyskupo Vincento Brizgio 50 metų kunigystės sukaktį. Minėjimas įvyko šv. Kazimiero seserų vienuolyne, kur Mišias laikė pats jubiliatas.

Rima Briedytė

Senasis Londonas

(MOTERS AKIMIS)

Praėjusiais metais Londone lankėsi chicagietė Rima Briedytė. Ji savo įspūdžius aprašė „Draugo" Kultūriniame priede, straipsnį pavadindama „Senasis Londonas — vyrų pasaulis". Red.

Skrendant man į Londoną praėjusį rudenį, jaučiaus nerami ir tiesiog liūdnos mintys apniko. Gal, greičiausiai, maniau, kad po taip sėkmingos kelionės Europoje, ypač Paryžiuje, mano laimė gali pasikeisti. O keliaujant pirmą kartą į taip tolimą kontinentą (ir dar vienai), galima tikėtis, kad laki vaizduotė gali nusviesti per toli.

O vis dėlto man Anglijoje nieko blogo neatsitiko, tačiau mintys apie mirtį neapleido manęs ir, pagaliau, tai buvo lyg nuojauta, kad aš pamatysiu: nykstančią imperiją, mirštantį pasaulį — senąjį pasaulį.

Gal tai didžiulis perdėjimas, nes, pamačiusi Londoną, įsitikinau, kad gyvenimas ten yra tiek pat normalus, kaip bet kokiame kitame Vakarų pasaulio didmiesty, pilnas tipingų problemų.

Pasaulis — scena, o mes — vaidintojai

Tačiau Londonas, reikia pripažinti, prasikiša unikumu, nes, nors jis ir yra modernus miestas — ypač savo greitu tempu, sausakimšom gatvėm ir įvairumu, jis yra nuolatinė buveinė Anglijos karalienės, praeities simbolio. Ir dar iki šiol britai įsikibę į jiems brangią istoriją bei painias tradicijas, už kurias jie moka labai aukštą kainą. Sakoma, kad karalienė turi mažai galios šiais laikais. Tai yra tiesa, kas liečia jų mintis, bet visai neteisinga, kai palieti jų širdis. Jie dar vis slepia savyje gilų sentimentą prabangai ir pompai, — aukštai iškėlę nosį (o angliškai charakteringai tariant „išlaikydami sustingusią viršutinę lūpą"), nors laivas ir skęsta. O tie, kurie yra ne taip kilmingos prigimties, paprastai tik „geria, valgo ir linksminasi — nes rytoj jie turės mirti".

„Visas pasaulis yra scena, o mes esame aktoriai" atrodė, kad buvo labai gerai pritaikyta specialiai Londonui. (Ir tai nėra sutapimas, kad vyras, išgarsinęs 'iuos žodžius, Shakespeare, buvo anglas).

Londono labirinte, lyg cirke

Kai atvykau į Londoną, vieną tipingą, ūkanotą dieną, tučtuojau pajutau, lyg būčiau atidūrusi kokiame cirke. Minios žmonių skubėjo į visas puses tomis vingiuotomis gatvėmis, kaip anglų labirinte. Žmonės išnirdavo ar įsmukdavo į tas nesuskaitomas parduotuves, teatrus ir įvairaus tipo smukles (anglų „pub" vadinamas). Gausybė žmonių derėjosi atviruose turguose, kaip Portobello, užverstais senienomis (taip tipingais anglams „antiques") ir skambančiais šauksmais iš pardavėjų, pritraukiančių vienodai turistus ir vietinius gyventojus. O aplinkui daugel sargybinių, spalvingom uniformom, ir turistų, žiopsančių į juos ir daugybę jų saugomų didžiulių pastatų. Pridėjus dar šunis, paukščius, arklius bei pasivaikščiojančius žmones karališkuose parkuose ir iki beprotybės vedantį verdantį judėjimą — gausite tipingą kasdieninį Londono vaizdą. Netgi patys londoniečiai, lyg pašiepdami save, pavadina kai kurias savo gatves „circus". Jie sako, jei atsistotum Picaddily Circus (apskritoje aikštėje — Londono širdyje), pamatytum visą pasaulį, praeinantį pro šalį. Žmonės žmonės — minios jų visur ir įvairaus tipo bei apsirengimo.

Kur įamžinta tūkstantis herojų

Nesitikėjau Londoną rasti taip skubantį, skriejantį ir taip sudėtingą, supainiotą! Netgi Westminster Abbey (bažnyčia, kurioje karaliai ir karalienės vainikuojami ligi šių dienų) perpildyta žmonėmis, tiek gyvais, tiek mirusiais: nes šioje pagarbą įkvėpiančioje bažnyčioje yra palaidoti beveik visas tūkstantis britų didvyrių, nuo karalių ligi poetų, o turistai būriais susirenka ten kiekvieną dieną. Neaplankiau daug daugiau britų bažnyčių (be didžiulės ir įspūdingos Šv. Povilo katedros), tai, imdama Westminster Abbey kaip pavyzdį, priėjau išvados, kad Londono religija yra Londono istorija. O tie, kurie gerai pažįsta anglų istoriją, pasakys, kad tai tikra tiesa (pvz. Henrikas VIII).

(bus daugiau)

LAIŠKAS IŠ NOTTINGHAMO

Neseniai JAV prlezidentas J. Carteris pasakė ilgą, įspūdingą, atrodė, kruopščiai apgalvotą kalbą. Vienas amerikietis, išklausęs ją nuo pradžios iki galo, pastebėjo: „Tai buvo arba labai svarbi kalba arba malda". Kitas gi manė, kad tai buvo Jimmy Carterio sapnas. „Bet kadangi tai buvo JAV prezidento sapnas, tai negali būti praleistas nepastebėtas", pridūrė jis.

J. Carteris kalbėjo apie būsimos JAV užsienio politikos gaires. „Mes negalime svarstyti karo ar taikos klausimų tarptautinėj plotmėj be ryšio su tarptautinio teisingumo ir paskiro žmogaus laisvės teisių problemomis. Aš manau, kad mūsų tautos moralinės vertybės yra tiek svarios, kad jų jėga ir įtaka gali ir privalo būti dideliu įnašu į kovą už žmoniškumo įgyvendinimą pasaulyje. Mes norime, kad pasaulis žinotų, jog mums, amerikiečiams, daugiau rūpi moralinės vertybės, negu medžiaginis gerbūvis".

Džiugu, kad J. Carteris vis dar tvirtai laikosi to, ką buvo pasakęs pirmoj kalboj savo įsiprezidentinimo dieną. Bet šiaip jau, atrodo, nieko jaudinančio naujo. Tačiau vienas kalbos posmas nustebino visus: **„Dabar mes jau esame laisvi nuo tos perdėtos komunizmo baimės,** kuri praeityje dažnai paskatindavo mus apglėbti bet kurį diktatorių, kuriam vaidinosi ta pati baimė".

Argi jau taip greit, pone Prezidente, mes išsilaisvinome?!. Argi jau Vance su Gromyka sutarė Ženevoje visus tankus sulydyti, visus lėktuvus sudeginti, visas atomines bombas ir povandeninius laivus paskandinti? Argi Kremliaus valdovai, Tamstos įtikinti, jau prašosi priimami į JAV pagal Sibiro pavyzdžiu projektuojamą Gulag-koncentracijos stovyklą akmenų skaldymo tyruose?

Būtų neišpasakytai gražus sapnas, pone Prezidente! Tik, deja, tikrovė yra kitokia — šiandien ji yra neišpasakytai žiauri, o ryt ji bus žiauresnė, negu šiandien.

***

Labai klystų tie, kurie būtų linkę kaltinti J. Carterį, kad jis buvęs nepakankamai aktyvus JAV užsienio reikalų politikoje. Priešingai — jis buvo ne tik aktyvus, bet dažnai irgi agresyvus. Tik šešių mėnesių prezidentavimo laikotarpyje jis pats buvo atvykęs į Europą ir dalyvavo svarbioj konferencijoj. Jo žmona, ponia Carter, buvo deleguota aplankyti svarbesnes Pietų Amerikos valstybes ir surinkti žinias apie šių valstybių politinę padėtį, siekius ir ekonominius reikalavimus. Viceprezidentas Mandel buvo du kartu apleidęs Vašingtoną, kad susipažintų arčiau su Europos ir Afrikos reikalais. Užs. reikalų ministeris Vance du kartu susitiko su Gromyko (Maskvoje ir Ženevoje) apsvarstyti svarbiausius nusiginklavimo reikalus. JAV ambasadorius prie J. Tautų Young du kartu lankėsi Afrikoje susipažinti ir padėti išspręsti juodųjų ir baltųjų tarpusavius kivirčius. Deja, visos šios pastangos nedavė jokių apčiuopiamų vaisių. Visur dažniausia baigėsi rūgštokai, ir tik retkarčiais saldžiarūgščiai. Savai paguodai pridurkime — **tuo tarpu.**

***

Realybė yra retai paklusni gražiems žodžiams ar geriems norams. Realybė yra veiksmo vaisius. Ne nuo šiandien, bet jau nuo seniai **Vakarų kraštai ne tiek serga perdėta komunizmo baime** (kaip J. Carteris sako), **kiek perdėtu nenoru imtis reikiamų priemonių kaskart kylančiai ir beslartinančiai komunizmo bangai pasipriešinti ir sustabdyti. Priešingai yra Rytų kraštuose — ten nuo vos prisimenamų Rusijos revoliucijos laikų niekuomet nebuvo baimės; ten visuomet buvo ir tebėra noras ir ryžtas kažką pagrobti, sunaikinti ir visuomet laimėti.** Laimėjimui užtikrinti visuomet buvo vadovautasi dviem sąlygom: **kantrybe** geros progos išlaukti (arba jai sudaryti) ir **kruopščiai paruoštu planu** tai progai išnaudoti. Bendra idėja visuomet buvo ta pati — žmogaus pavergimas būsimo komunistinio geresnio pasaulio vardu.

Tokių naujausių laimėjimų geriausi pavyzdžiai yra Angola, Abisinija, o šį laišką berašant, Seycheles salynas.

Jau gal ketvirti ar penkti metai tarp JAV ir Sovietų Sąjungos vyksta nervų karas dėl karinės įtakos Didžiajame vandenyne (Pacifike). Metai iš metų JAV jaučiasi vis labiau Sovietų išstumiamos iš geresnių Didįjį vandenyną kontroliuojančių pozicijų.

Seycheles salynas buvo D. Britanijos kolonija, kuri tik praėjusiais metais pasidarė nepriklausoma valstybe. Salyno gyventojų skaičius labai mažas — vos 60.000 gyventojų, t. y. pusė prieškarinio Kauno. Bet užtai salyno teritorija labai didelė — apie 20.000 kv. kilometrų su daugybe mažų ir didesnių salų. Jos visos yra nepaprastai svarbioj strateginėj vietoj — pačiame Didžiojo vandenyno vidury. Kada D. Britanija, paskelbusi salyną nepriklausoma valstybe, iš jo pasitraukė, salynas pasidarė savo rūšies tuščia vieta, be apsaugos, ir tuo pačiu labai patrauklus Sovietų akiai. Kremlius, lyg lydeka vandeny, stebėjo ir tyliai laukė progos...

Commonwealtho konferencijai priartėjus, Seycheles prezidentas turėjo apleisti salyną ir išvykti į Londoną. Vos tik iš lėktuvo išlipus, jam pasakė, kad salyne įvyko kairiųjų perversmas, ir jis daugiau nebe prezidentas.

Tai tikrai žavėtinai švarus darbas, ar ne?!

Tačiau tuo tarpu Kremlius dar negali kvatoti, nes tuoj po perversmo kilo aliarmas. Į salyną atskubėjo kinai ir amerikiečiai. Šiuo metu salyne plevėsuoja trys vėliavos. Palauksime ir pamatysime, kurios nusileis, ir kuri išliks plevėsuojanti. O gal liks ir visos trys, nes salynas didelis ir salų daug...

***

Šalia visai naujo Seycheles salyno klausimo sparčiai pradėjo lipti ant Sovietų Sąjungos ir JAV kulnų du kiti seni klausimai — vienas, juodųjų lygių teisių su baltaisiais įgyvendinimas (Rodezijoj ir Pietų Afrikoj), antras, Egipto-Izraelio konfliktas.

Pirmuoju klausimu išviršiniai atrodytų, kad Sovietai ir Amerika turi tą patį tikslą — juodojo žmogaus išlaisvinimą iš baltojo įtakos. Bet šis prakilnus tikslas Sovietams yra tik patogi, Afrikos džiunglėse gerai maskuojanti priedanga. Tikras Sovietų tikslas yra žymiai „prakilnesnis" — sukiršinti Afrikoje gyvenančias tautas, o sukiršinus užimti **svarbesnes strateginės vietas, paimti savon kontrolėn esamus milžiniškus žaliavų išteklius ir užblokuoti jų tiekimo kelius į Vakarų Europą.** Uždavinys tad milžiniškas ir visai priešingas Amerikos palyginti kukliems siekiams.

Kiek skirtingi tikslai, tiek skirtingos ir priemonės; iš Sovietų pusės — ginklų tiekimas, teroristų apmokymas, sukilimų ir sabotažų organizavimas; iš JAV pusės — pasitarimai, konferencijos, posėdžiai, visur ambasadoriui Young (negrui) vadovaujant, tuo pačiu darant jį už visa, kas Afrikoje bevyktų, labai atsakingu. Vienas Amerikos žurnalistas taikliai, bet sarkastiškai pastebėjo: „Youngo paskyrimas sutvarkyti visus Afrikos reikalus yra tas pats, kas paskyrimas vyriausio rabino, sutvarkyti arabų-žydų konfliktą".

Žydų-arabų konfliktas vėl sužaravo nauja pašvaiste. 30 metų kraštą valdžiusiai darbiečių partijai rinkimus pralaimėjus ir labiau karingiems arabų atžvilgiu žmonėms atėjus į valdžią, situacija prie Sueso kanalo, nors laikinai aprimusi, staiga pasikeitė. Nauja J. Carterio administracija, šios naujos padėties užklupta, irgi atrodo bent laikinai dar neapsisprendusi. Tuo tarpu dar dr. Kissingerio laikais Egipto apraminimui duotam dolerių maišiui gerokai ištuštėjus, nesant aiškių galimybių gauti kito, paskatino Egipto vyriausybę iš naujo pradėti dėtis su tik prieš dvejus metus prakeiktu, iškoneveiktu ir išvytu buvusiu sąjungininku — Sovietais. Pradžioje užsienio reikalų ministeris, o vėliau pats prezidentas Sadat skubiai nuvyko į Maskvą nužemintai nusilenkti Kremliui. Brežnevas ir Gromyko, atrodo, teikėsi leisti ir priimti nusilenkimus, bet kaina už šį leidimą bus, rodos, nemaža. Ar užteks anų likusių dr. Kissingerio dolerių?

***

Kai šį laišką skaitysite, tai paruošiamoji konferencija Belgrade Helsinkio susitarimų vykdymo reikalu bus baigta ir gal net jau pamiršta, nes ji gal bus tik eilinis punktas pasaulio įvykių raidoje, kaip ir daug kitų jau buvusių konferencijų.

Daug įdomesnis ir reikšmingesnis, negu visa konferencija, tai per radiją ką tik paskelbtas trumpas J. Carterio pareiškimas šios konferencijos išvakarėse: „Laisvo žmogaus teisių gynimas pasaulyje lieka JAV užsienio reikalų politikos pagrindu. **Aš žinau, kad Sovietų Sąjungos valdžiai tai nepatinka, bet tai man mažiausia rūpi ir dėl Sovietų valdžios nepatikimų aš savo nusistatymų nekeisiu."**

Pasakyta aiškiai, stipriai ir trumpai! Sunku net prisiminti kitą kokį valstybės vyrą, kuris būtų taip aiškiai ir brutaliai pasisakęs Kremliaus adresu. Iš šio J. Carterio pareiškimo galima būtų prileisti, be kitų, vieną aiškią išvadą: **Rytų-Vakarų detantė kissingeriško turinio yra pribaigta.** Yra žinoma, kad detantės testamente jokio turto ir jokių aktyvų nebus; bus tik Sovietų bloko skolos Vakarams, kurių bendra suma sieks 50.000 milijonų dolerių. Ar šios skolos bus kada sumokėtos, ar jas teks nurašyti įvairiomis progomis, tai jau bus detantės testamento vykdytojų ir detantės kreditorių galvosūkis. Didžiausias kreditorius yra JAV, o vyriausias testamento vykdytojas — Jimmy Carteris.

Kokios galėtų būti kitos tokio pareiškimo išdavos, tuo tarpu lieka sunkiai apspręstina mįslė. Aišku tik viena, kad J. Carteris ir jo visa administracija yra sugalvojusi visai naują žaidimą, su visai nauja kalade kortų, su nežinomu tūzų skaičiumi ne tik mums paprastiems, bet tuo tarpu ir pačiam Kremliui. Gal todėl Kremlius ir pyksta, kad iki šiol KGB dar nesužinojo.

***

Lietuvio susimąstymui

Dr. G. Valančius rašo: „Iki 18-jo amžiaus pradžios Prūsų Lietuvos gyventojų masė buvo lietuviška. Šio fakto niekas negali nuginčyti. Tariamasis Prūsų Lietuvos suvokietėjimas yra tik paskutiniojo šimtmečio planingo krašto germanizavimo rezultatas."

Lietuvi, begyvendamas užsieny, nepamiršk — Suvalkai ir Gardinas yra irgi Lietuva.

Iki pasimatymo čia ir Karaliaučiuje

Stasys Kuzminskas

LIETUVOJE

DISERTACIJA APIE TRAKUS

Visasąjunginiame meno istorijos institute, Paminklų konservavimo instituto architektas Stasys Mikulionis apgynė disertaciją tema „Trakų gynybinės architektūros paminklų komplekso tyrimai ir jo apsaugos klausimai".

Moksliniame darbe plačiai išnagrinėta Trakų pilių komplekso susidarymo raida, pirmą kartą atlikta išsami pusiasalio pilies evoliucijos analizė, architektūriniai tyrimai. Daugiausia vietos šiame darbe paskirta Galvės ežero pilies tyrimams, jos konservavimo bei restauravimo moksliniam pagrindimui. Pateikta originalių pasiūlymų atkuriamosios restauracijos moksliniams metodams vystyti ir tobulinti, paminklų komplekso visumai išsaugoti ir pritaikyti šiandienai.

Lietuvos spaudoje nurodoma, kad Trakų salos pilis, kaip inžinerinis-architektūrinis viduramžių objektas, prieš keletą metų buvo įtraukta į tarptautinės reikšmės istorinių paminklų sąrašą. Tai oficialiai paskelbta 1972 m. Berlyne išleistame metraštyje „Dailės istorijos propilėjai" („Propylaeen Kunstgeschichte"), kuriame jis pažymėtas 415-tu tarptautinio registro numeriu. Pilį, kaip ir šv. Onos bažnyčią, pasiūlė įtraukti į tarptautinės reikšmės paminklų sąrašus Varšuvos universiteto Dailės istorijos instituto profesorius, menotyros daktaras Adomas Milobendzkis ir šio instituto kolektyvas.

MOSCOW NEWS APIE LIETUVĄ

Maskvoje leidžiamas savaitraštis „Moscow News" (anglų, prancūzų, ispanų ir arabų kalbomis) vieną numerį paskyrė specialiai Lietuvai. Jame rašo KP pirmasis sekretorius P. Griškevičius, spausdinami E. Mieželaičio eilėraščiai, rašytojo V. Dubnio ištrauka iš romano „Po vasaros dangum", pasakojama apie Lietuvos literatūros ir meno veikėjus. Numeris iliustruotas fotografų M. Barnausko, A. Sutkaus, V. Kapočiaus nuotrakomis.

LKB KRONIKA NR. 25

LKB Kronika Nr. 25 Vakarus pasiekė pavėluotai. Ją pralenkė Kronika Nr. 26. Šiame 25-jame numeryje dėkojama Airijos katalikams už Lietuvai paruoštą dovaną — šv. Dievo Motinos statulą, kuri Lietuvos nepasiekė. Apie airių pasiryžimą lietuviai sužinoję per Vatikano radiją.

Daugiausia šiame numeryje rašoma apie kratas, suėmimus, teismus ir mokinių tardymus dėl bažnyčios lankymo. Rašoma apie J. Matulionio ir V. Lapienio suėmimą (pas juos rastas Solženicyno „Gulago salyno" lietuviškas vertimas), apie kun. A. Jokūbausko teismą, apie kovą už Slabadų koplyčią, A. Šalčio ir M. Jurevičiaus persekiojimą, kun. Zdebskio vargus. Platūs žinių iš vyskupijos ir Tarybinėje mokykloje skyriai. Pastarasis rodo, kad kai kurie mokytojai patys beveik suvaikėja, besistengdami savo mokinius atbaidyti nuo bažnyčios.

VIENINGAS PRITARIMAS

Lietuvos spauda rašo, kad darbo kolektyvuose vyksta mitingai, kuriuose „su dideliu politiniu pakilimu aptariamas TSRS konstitucijos projektas". Pvz. Panevėžio kabelių gamykloje įvyko tuo reikalu specialus mitingas.

„Naujos konstitucijos projektas, — pasakė emaliavimo cecho pamainos meistras Antanas Jurevičius, — užtikrina tarybiniams piliečiams teises, kurių neturi ir negali turėti kapitalistinių šalių darbo žmonės".

O iš kur Antanas Jurevičius sužinojo apie kapitalistinių kraštų konstitucijas ir darbo žmonių teises? Kiek tokių konstitucijų jis perskaitė, kiek svetimų kraštų aplankė?

Tur būt jis ir nepasapnavo, kad pvz. Anglija iš viso jokios rašytos konstitucijos neturi, o jos darbininkai per savo profesines sąjungas beveik yra pasidarę krašto šeimininkais.

Po to, kai 16 metų partijos viršūnės naująją konstituciją sudarinėjo, svarstė ir priėmė, dabar duodama ir darbo liaudžiai proga „vieningai pritarti". Panašiai buvo daroma ir Stalino konstituciją svarstant. Tada taip pat liaudis buvo raginama konstituciją apsvarstyti ir pareikšti pageidavimus. Tų pageidavimų tada atsirado tūkstančiai. Iš jų buvo atrinkti bene 42, o priimtas tik vienas, pats nereikšmingiausias...

SEZONO ATIDARYMAS PALANGOJE

Birželio 3 d. Palangoj buvo pradėta vasaros sezono atidarymo šventė, kurioj pirmiausia pasirodė radijo ir televizijos ansamblis „Armonika". Tuo pat metu buvo atidaryta Palangos dailininkų darbų paroda, kurioje vyravo meistro A. Jonušo gintaro ir metalo papuošalai. Šventė tęsėsi tris dienas. Joje pasirodė beveik visos Žemaitijos šokių, dainų ir muzikos kolektyvai. Paskutinę dieną įvyko jachtų regata Baltijos jūroje, dviračių lenktynės ir šachmatų meistro V. Mikėno simultanas.

NUKENTĖJO SLĖPDAMI ŽYDUS

Spaudoje ir imigracijos įstaigose kylant klausimui dėl žydų naikinimo Lietuvoje, prisimintina, kad daugelis lietuvių yra nukentėję žydus slėpdami nuo nacių. Štai keletas pavyzdžių:

Stefanija Vilkauskienė už žydų globą Gestapo buvo suimta ir kalinta Kauno kalėjime.

Leonas Garkauskas, gyvenęs Obelių gvė 11, už žydų globą Gestapo buvo suimtas ir įkalintas Kauno kalėjime.

Petras Mingaila, gyvenęs Vilijampolėje, už žydams teikamą pagalbą 1943 m. Gestapo buvo suimtas ir sušaudytas Kauno 9-me forte drauge su jo globotais asmenimis.

Adv. J. Dabrila už slėpimą iš geto pasišalinusių asmenų Gestapo buvo suimtas ir kalintas Kauno kalėjime.

Jablonskis, globojęs eilę iš geto pasišalinusių asmenų, 1942 m. kovo mėnesį drauge su savo dviejų asmenų šeima Gestapo buvo suimtas ir išgabentas iš namų. Jo likimas nežinomas.

Kazys Markevičius, gyvenęs Kaimelio kaime, už Motkio Levjušo slėpimą ir globą buvo Gestapo suimtas. Jo likimas nežinomas. Spėjama, kad buvo sušaudytas.

Neizeriai (tėvas ir sūnus), gyvenę Plieniškių km., už žydų globą Gestapo buvo suimti ir drauge su globotais asmenimis sušaudyti.

Tai tik kelios pavardės lietuvių, kurie nukentėjo, gelbėdami žydus nuo nacių. Žinantieji daugiau pavardžių lietuvių, kurie buvo kalinami ar nužudyti dėl žydų gelbėjimo, maloniai prašomi pranešti Tarybai (2606 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629).

Altos inf.

Skautiškuoju keliu

VISI Į STOVYKLĄ

Spaudoje jau skaitėme ne vieną straipsnį ar raginimą jaunimui vykti į šių metų vasaros stovyklą. Jos rengėjai, skautų ir jaunimo vadovai, kruopščiai ruošiasi tam įvykiui, kad sudarytų palankias sąlygas ir įdomią bei naudingą programą skautaujančiam ir neskautaujančiam jaunimui. Visa to tikslas yra aiškus — suburti visus lietuviškos kilmės jaunuolius į vieną lietuvišką šeimą, kad skautiškuose laužuose, mūsų gražioje Sodyboje, lietuviškoje dvasioje visi galėtų pabendrauti, susipažinti, užmegzti ryšius ateičiai, o kas svarbiausia, atgaivinti jausmą bendrai veiklai, bendriems mūsų jaunimo tikslams.

Mūsų skautaujančiam jaunimui šios stovyklos pasidarė maloni tradicija ir tuo pačiu jų veiklos ūgdymo šaltinis. Jų vadovai, žinodami stovyklų naudingumą, ryžosi didesniu mastu kviesti ir neskautaujančius į savo tarpą, kad tas metinis įvykis būtų tam tikras mūsų jaunimo atgimimas, kad tie, kurie gyvendami išsimėtę po visą kraštą ir neturėdami progos ar sąlygų pažinti lietuviškąją veiklą, galėtų nors per tą trumpą laiką susipažinti su ja, su lietuviška aplinka, su tradicijom, su tikslais, o tuo pačiu pažinti vienas kitą ir palaikyti ryšius ateityje.

Pats stovyklavimas nėra per daug prabangus ar patogus. Rengėjai tai žino ir daro pastangas paruošti stovyklą taip, kad ji būtų maloni ir naudinga visiems. Jos vadovybė su patyrusiu viršininku, skautininku J. Maslausku priešakyje praves jau paruoštą programą, kuri bus pritaikyta tiek jaunesnio, tiek vyresnio amžiaus stovyklautojams ir rūpinsis tiek dvasiniu, tiek materialiniu gerbūviu.

Stovyklavimas prasidės liepos 24 d. ir baigsis rugpiūčio 3 d. Mokestis 16 svarų. Stovyklautojų amžius nėra griežtai nustatytas. Bus priimami jaunuoliai nuo 11-kos metų. Jaunesnieji gali vykti tik su vyresnio amžiaus palydovais. Registracija baigiasi liepos 1 d.

Kadangi laiko nedaug, norėtume raginti visus kuo skubiau registruotis pas stovyklos viršininką s. J. Maslauską, 7 The Crescent, Mayfield, Nr. Ashbourne, Derbyshire.

Ta proga norėčiau priminti visiems, vykstantiems į stovyklą, kad jos pasisekimas ir kiekvieno dalyvio pasitenkinimas priklausys ne tik nuo gerų norų, bet ir nuo to, kaip jis pasiruoš stovyklavimui. Ypatingai svarbu atsivežti tinkamą aprangą ir pasiklojimą. Manau, kad šiais laikais visi tai žino, o jeigu kam reikėtų patarimo, prašome kreiptis į vadovybę.

Norėčiau atkreipti visų tėvų ir plačios visuomenės dėmesį į šį ypatingą įvykį, kad sudarytume sąlygas ir ragintume savo atžalyną stovykloje dalyvauti.

Sodyba laukia visų. Laukiame ir mes, vadovai. Iki pasimatymo.

J. Alkis

Lietuvos kaimas

PAGAILĖK, PIRMININKE!

„Valstiečių laikraštis" (Nr. 50) įsidėjo Keturvalakių (Vilkaviškio apskr.) kolūkio aprašymą. Į akis krinta žemiau spausdinamas vaizdelis, rodąs didelę ūkininkų meilę ir prisirišimą prie senųjų savo sodybų.

„Žingsniuojame gyvenvietės gatve. Čia jau kiti vaizdai ir kiti gražūs įspūdžiai. Štai aukštoje liepoje stovi gandrų porelė, žvalgosi į neišvaizdų slėnį, kurį gal jau šią vasarą palengva apsems užtvenkto mažyčio upeliuko vanduo.

O šitie gluosniai, žilvičiai, berželiai ženklina buvusių sodybų vietas. Žmonės persikėlė į gyvenvietę, į naujus namus. Senos lūšnos buvo nugriautos. Liko vieniši medžiai, ir jie atsidūrė didelio lauko vidury. Atėjo laikas juos nukirsti.

— Pagailėk, pirmininke, medelių, — su ašaromis prašė tie, kurie dirbo kolūkyje pirmosiomis, pačiomis sunkiausiomis dienomis. Prašė ir jų vaikai...

— Tai kam jums tie medžiai reikalingi? — klausė Vilius Degulis, vis negalėdamas apsispręsti, pats dažnai, net naktimis prabudęs, įsivaizduodamas pliką ir tuščią, visų vėjų šukuojamą lauką.

— Mes norime žinoti, kur gimėme...

Šitokį argumentą atremti net labai mokančiam vienaip ar kitaip pakreipti kalbą Viliui Deguliui buvo sunku. Jeigu dar prašytų koks bastūnas, palikęs žemę, kai buvo sunku... O čia gi dori žemdirbiai, su kuriais tiek rūpesčių, tiek vargo pasidalyta ir kurių rankos šiandien ne nuo didelio šaukšto pūslėtos...

Taip ir pasiliko laukuose tie žalieji fontanai — Žiemio gluosnis, Orčikonio liepa, pasiliko Valaičio ir daugelio kitų kolūkiečių medžiai. Net Eugenijos kriaušė pasiliko. Visi kolūkyje žino ir gerbia buvusią vienintelę moterį — traktorininkę, puikią darbuotoją Eugeniją Žilaitienę, žino, kad kriaušė yra jos, ir žino, kad tie saldūs, sultingi vaisiai, kurie rudenį bumpsi dirvon, priklauso visiems."

VAIKAI RENKASI PROFESIJĄ

Tuo tarpu visai kitokios istorijos dedasi su jaunimu. Lietuvos spaudoje vis dažniau pasigirsta balsų, kad jaunimas bėga iš kaimo. Štai tas pats „Valst. laikraštis" (gegužės 12 d.) rašo:

„Visi pastebime, kad kaime mažėja jaunimo. Tai liudija ir statistika. Antai Plungės rajone 1971 metais 16-29 metų amžiaus jaunimas sudarė 14, o 1976 metais — jau tik 13 procentų gyventojų. Ypač jaunimo pasigendame fermose, kai kur trūksta ir mechanizatorių. Ne vienas pagyvenęs kolūkietis klausia:

— Kas dirbs, kai mūsų neliks?"

Dėl vaikų bėgimo į miestus dažnai pakaltinami tėvai. Tas pats laikraštis sako:

„Tačiau grįžkime prie tėvų. Kas skatina juos agituoti savo vaikus už gyvenimą mieste? Juk materialiai kaime jie bus aprūpinti ne blogiau, o gal ir geriau. Ogi tai, kad vadintis kaimiečiu kažkodėl vis dar atrodo tarsi negarbė. Tai praeities pilikimas, kurį noriai pallaiko miesčionys, kiti žemos kultūros žmonės. Mat jiems paranku žeminti kaimo žmogų — tokiu būdu jie „paaukština" save. O mes žinome, kad pažangus kaimo žmogus šiandien nė kiek ne mažiau išprusęs už miestietį. Jis buvo ir tebėra grožinės literatūros dėmesio centre. Visus džiugina jo darbštumas, nuoširdumas, aukšta dvasinė kultūra."

Į agitaciją už kaimą įtraukiami ir Lietuvos rašytojai. Štai Lenino premijos laureatas, Jonas Avyžius sako:

„Kaimo žmogus mane traukia. Kaimas — lyg mano šeima. Myliu jį ir pirmenybę atiduodu kaimiečiui, o ne miestiečiui. Miestas man svetimas. Visiškai. Ir tiesiog nežinau, kurių galų jame gyvenu... Niekada nepasiilgstu jo, nuvažiavęs į kaimą... O kai matau, jog jauni spraudžiasi į miestą, manęs tai nedžiugina. Negaliu jų pateisinti... Juk miestas — tai tokia mašina... Grįžtu prie minties, kad teks gyventi kaime... Myliu kaimo žmones. Nenoriu, kad jie būtų menkinami. Per tuos aprašytus žmones noriu išreikšti pagarbą jiems. Pagarbą patiems sau".

Lietuvos jaunimo „nukaimėjimas" primena išeivijos jaunimo nutautimą. Įsidėmėtina, kad net labai pagerėjusios materialinės sąlygos nebepajėgia išlaikyti jaunuolių kaime, taip, kaip mūsų graudžios kalbos neatsako į klausimą:

— Kas dirbs, kai mūsų neliks.

KAI REIKIA SIUNTINIO

Aišku, kad artimieji Lietuvoje ar Sibire reikalingi paramos ir siuntinius reikia siųsti. O kai reikia, rašykite:

Lithuanian House Ltd.
Siuntinių Skyrius
1 LADBROKE GARDENS,
LONDON, W11 2PT

Rašykite tuo adresu, ir bus pasiųsta viskas pagal jūsų norus ir pageidavimus.

Europos Lietuvių Kronika

AUKOS

Lietuviškajai spaudai paremti aukojo: B. Litvaitis — 2.00 sv., A. Miliūnas — 1.50 sv., dr. J. Mockus — 0.50 sv., R. Gustainis — 0.50 sv., Vl. Kupstys — 0.50 sv.

LANKĖSI L. NAMUOSE

Lietuvių Namuose trumpai buvo sustojusios trys chicagietės dainininkės — sesutės Drūtytės. Vėliau jos išvyko į provinciją lankyti pažįstamų.

Iš Sydnejaus (Australija) buvo užsukęs E. Dryža, kuris, pasinaudodamas gera sveikata (nors jau pensininkas), aplankė Europą ir joje gyventas vietas.

KAS TURI MALŪNO NUOTRAUKĄ?

Svarbiam reikalui norima gauti senojo Lietuvių Sodybos malūno nuotrauką. Pageidautina kartu su prie malūno buvusiu gyv. namu, arba ir be jo. Kas tokią nuotrauką turėtų, prašomi paskolinti, padovanoti ar parduoti. Siųsti „E. Lietuvio" redakcijai.

DOSNUS IR PAVYZDINGAS SKAITYTOJAS

Tolimoje Australijoje gyvenąs nuolatinis E. Lietuvio skaitytojas J. Ruzgys užsisakė laikraštį jau ateinantiems, 1978 metams. Kartu su užsakymu prisiųstame laiškutyje J. Ruzgys rašo:

„Kadangi matau, kad infliacija baigia viską praryti, tai skubinu pasiųsti prenumeratą už 1978 metus. Siunčiu jums savo nuožiūra 35 svarus. Jei negana, tai prašau pranešti, tik prašyčiau vėl nepamiršti atsiųsti ir sekančių metų kalendorių."

Dosniam skaitytojui ir lietuviškosios spaudos rėmėjui laikraščio redakcija ir leidėjai nuoširdžiai dėkoja.

REIKALINGOS ŽINIOS

Dr. B. Nemickui ir Lietuvių žmogaus teisių komisijai yra skubiai reikalingos žinios:

1. Kas ir kada yra prašę leidimo išvažiuoti iš okupuotos Lietuvos arba trėmimo vietų pas kitus savo šeimos narius, gyvenančius laisvuose Vakaruose?

2. Kas ir kada prašė, bet negavo leidimo aplankyti savo artimuosius laisvuose Vakaruose arba atvirkščiai?

Žinias siųsti šiuo adresu: VLIKas, 29 West 57 Street, New York 10019. (ELTA)

PRAŠOMAS ATSILIEPTI

Prašomas atsiliepti Adolfas Agintas, gyvenęs Bradforde. Ieško sesuo.

Rašyti šio laikraščio redakcijai.

STUDIJŲ SAVAITĖS PRAMOGOS

Studijų Savaitės metu, kaip jau buvo pranešta, bus ruošiamas **literatūros vakaras-koncertas** ir **Tėvynės valandėlė.**

Literatūros vakaras-koncertas, kuriame be anksčiau skelbtųjų, dalyvauja solistai **N. Linkevičiūtė ir R. Daunoras** (akomponuoja **R .Lampsaitytė**), įvyks **rugpiūčio 4 d., ketvirtadienį, 20 val. Tėvynės valandėlė** ruošiama **penktadienį, rugpiūčio 5 d. 20 val.** Jos programą atliks **Los Angeles tautinių šokėjų ir dainininkų grupė.**

Abiejuose parengimuose kviečiami dalyvauti ir tie lietuviai, kurie nėra užsirašę dalyvauti Studijų Savaitėje.

Kadangi ruošiant Studijų savaitę susidaro daug nenumatytų išlaidų, tai svečiai, atvykę tik į literatūros vakarą arba į Tėvynės valanlėlę, turės mokėti už įėjimą po 1.50 sv.

Kviečiami ne tik Londono, bet ir tolimesnių apylinkių lietuviai.

Studijų Savaitė ir visi parengimai vyksta **Egham, Surrey, Kingswood Hall, Coopers Lane.**

STUDIJŲ SAVAITĖ

Studijų Savaitės programa jau atspausdinta, ir ligi liepos 1 d. ją gaus visi užsirašiusieji. Kartu bus išsiuntinėtas Studijų Savaitės vietos (Egham) planas ir nurodymai, kaip tą vietą pasiekti, atvažiavus į Londoną.

Studijų Savaitės dalyviams yra numatytos dvi ekskursijos: antradienį, rugpiūčio 2 d. į Londoną, ir trečiadienį, rugpiūčio 3 d. į Windsorą, Oxfordą ir Lietuvių Sodybą.

Pirmoji ekskursija aplankys žymesnes turistų lankomas vietas ir „lietuviškąjį Londoną" — Lietuvių bažnyčią, Lietuvos Pasiuntinybę ir Lietuvių Namus.

Antroji ekskursija, apžiūrėjusi Windsorą ir Oxfordą, nuvažiuos į Lietuvių Sodybą, kur dalyvaus Skautų ir Jaunimo stovyklos uždarymo iškilmėse ir Los Angeles tautinių šokių ansamblio pasirodyme.

Abi ekskursijos išvyks iš Eghamo 13.30 val., ir grįš atgal į bendrabutį 22 val. Ekskursijose dalyvaus apie 150 žmonių, daugumas atvažiavusių iš kontinento ir Amerikos.

LONDONAS

SPORTO IR SOCIALINIO KLUBO METINIS SUSIRINKIMAS

Sekmadienį, liepos 10 d. 5 valandą po pietų klubo patalpose (345A Victoria Park Road, London E9) kviečiamas metinis klubo narių susirinkimas, kuriame bus pateikta 1976/77 finansinių metų apyskaita ir renkama klubo vadovybė 1977/78 metams. Klubo nariai privalo su savimi turėti klbo nario pažymėjimą.

SVEČIAI LIETUVIŲ PARAPIJOS CENTRE

Per paskutiniąsias tris savaites Londono lietuvių parapijos centre lankėsi ir svečiavosi prel. L. Tulaba, A. P., lietuvių kolegijos Romoje rektorius, Stella Vilavišiūtė-Willoworth iš Brooklyno (JAV), A. B. Besaspariai, Brisbanė (Australija), inž. Ričardas Sembergas iš Buenos Aires (Argentina). Pastarasis praleido porą dienų Londone, prieš išvykdamas į tarptautinę elektronikų konferenciją Maskvoje.

L. Pukys iš Sydnejaus (Australija) pabuvojęs Londone, šiuo metu lanko savo gimines Lietuvoje ir Vakarų Europoje.

Paskutiniuoju metu sekmadienio pamaldose dalyvauja ir daugiau pravažiuojančių JAV, Kanados ir kitų kraštų lietuvių.

KARALIENĖ IR EDINBURGO KUNIGAIKŠTIS LANKYS ŠIAURĖS RYTŲ LONDONĄ

Trečiadienį, liepos 6 dieną, karalienė Elzbieta II ir princas Pilypas Sidabrinės sukakties proga lankys Šiaurės Rytų Londoną.

Šioje kelionėje ji važiuos Hackney gatve, kur yra mūsų lietuviškoji švento Kazimiero bažnyčia. Ji čia pravažiuos apie 2.15 po pietų.

Londono lietuvių katalikų bendrijos taryba kviečia visus, kas gali, tą dieną susirinkti prie savo bažnyčios ir pasveikinti pravažiuojančią karalienę.

KRYŽIŲ ŽYGIS UŽ PERSEKIOJAMĄ BAŽNYČIĄ

Šiais metais, birželio 19 d., rengtasis Kryžių Žygis buvo organizuotas kiek skirtingiau, negu praėjusiais metais. Žmonių buvo žymiai mažiau, nes šaltas ir lietingas oras sulaikė namuose tuos, kurie vykdavo savo automobiliais. Bet programa vyko, kaip pramatyta. Didelio dėmesio susilaukė Persekiojamos Bažnyčios paroda, kurioje gana gausiai pavaizduota religijos persekiojimas Lietuvoje.

PADĖKOS MIŠIOS

Sekmadienį, birželio 19 dieną, Londono lietuvių bažnyčioje kun. dr. Jonas Sakevičius, MIC, savo kunigystės 45 metų sukakties proga aukojo padėkos mišias. Birželio 19 dieną 1932 metais Kaune jis buvo įšventintas . Ta pačia proga jis prisiminė ir birželio trėmimų tragediją.

GAUSUS MINĖJIMAS

Lietuvių bažnyčios rektoriaus kun. dr. J. Sakevičiaus, MIC, sukakčių minėjimas, įvykęs birželio 25 d., buvo gausus ir sėkmingas. Plačiau apie tai kitą savaitę.

V. GERULAITIS LAIKOSI

Per pirmąsias šešias dienas Wimbledono teniso turnyre Vitas Gerulaitis lošė be pralaimėjimo. Linkime jam tolimesnės sėkmės.

GLOUCESTER

IŠVEŽTŲJŲ MINĖJIMAS

Pagal susitarimą su vidurinės Anglijos lietuvių kolonijomis, Gloucesterio-Stroudo DBLS skyrius rengia liepos 2 d. YMCA klubo patalpose išvežtųjų minėjimą. Programoje dalyvaus bent trys kolonijos. Pradžia 6.30 val. Prašome nevėluoti.

Baras veiks iki 11 val. Bus galima gauti arbatėlės ir kavutės su užkandžiais. Gros gera muzika, didelė salė. Šokiai baigsis 12 val. Prašome visus atvykti iš toli ir arti. Daug vietos mašinoms nemokamai. Važiuoti į London Road, Oxford Street, ir Sheborne St. iki YMCA klubo.

Skyriaus valdyba

DERBY

BUDĖJIMAS

Vietos katedroje Amnesty International Sąžinės Kalinių Metų proga rengia naktinį budėjimą, kuris prasidės liepos 1 d., 11 val. vakare ir baigsis liepos 2 d., 8 val. ryte. Lietuviai kviečiami atvykti bent pusvalandžiui liepos 1 d., 11 val. vakare. Tai bus solidarumo ženklas su mūsų tautiečiais ir viso pasaulio sąžinės kaliniais.

Lietuviškas giesmes pagiedos Nottinghamo lietuvių moterų kvartetas.

A. L. K. Bendrija

BRADFORDAS

DIDYSIS SĄSKRYDIS

Didysis lietuvių — giminių ir bičiulių sąskrydis šiais metais, kaip buvo nutarta DBLS-gos suvažiavime, rengiamas **Bradforde rugpiūčio 13 d.**

Sąskrydis įvyks didelėje ir gražioje Victoria Hall salėje, Shipley (2 mylios nuo Bradfordo).

Sąskrydžio programoje koncertinė-meninė dalis ir pasilinksminimas-šokiai su visais kitais priedais.

Sąskrydžio pradžia 5.30 val. vak. Pabaiga 12 val.

Sąskrydis rengiamas anksčiau, nes vėliau negalima buvo gauti tinkamos salės.

Visi, vietovių vadovybės ir pavieniai asmenys, maloniai kviečiami pradėti ruoštis tradiciniame sąskrydyje dalyvauti.

Rengėjai: DBLS skyrius ir Vyčio klubas

ŠAUNUS MINĖJIMAS

Birželio 19 d. Šv. Onos bažnyčioje susirinko gausus būrys lietuvių ir jų bičiulių iš plačių apylinkių pasimelsti už mūsų tautos ištremtuosius, kalinius ir kankinius. Visi susitelkę ir giliai išgyvendami lydėjo akimis dvi jaunas mergaites (Mon. Budrytę ir Mel. Zundaitę), nešančias gyvų gėlių vainiką su prasmingu įrašu prie altoriaus, įkandin gedulo kaspinu perrištą tautinę vėliavą jauno R. Adamonio rankose ir tautiniais rūbais pasipuošusias palydoves J. Burbienę ir I. Gerdžiūnienę.

Skambant įspūdingoms giesmėms ir „Dies irae" gedulingam himnui, kun. J. Kuzmickis aukojo Mišias, kartu su visais melsdamasis už Tėvynę Lietuvą, jos dvasios vadovus ir visą tautą, pavesdamas kankinių vėles Rūpintojėlio gailestingumui. Šv. Rašto ištraukas išraiškiai perskaitė Pr. Dzidolikas. Paminėjęs kaimiško protesto prieš Dievą žymes, įspaustas okupanto dvasioje ir iš jų srūvantį klajūnų ir pabėgėlių likimini srautą, pamokslininkas išryškino niekšingą persekiotojų širdį, pavergtą neapykantai ir terorui, o taipgi tautos kankinių aukas. Tautoje priešinamasi, skelbiamos persekiojimo „Kronikos", o tremtyje daroma visa, kas galima, kad Lietuvos kančios būtų žinomos Vakarams. Pamokslą užbaigė Osk. Milašiaus ateities vizija, kada ateis laisvės „ilgi, ilgi galingi metai ir begalinė meilė". Po graudžios „Libera me" giesmės visi griausmingai sugiedojo Tautos Himną.

Po pietų Vyčio klubo salė vos talpino labai gausiai susirinkusius tautiečius. Tautos kankinių minėjimą pradėjo DBLS sk. pirm. A. Bučys, pakviesdamas paskaitai Skotijos lietuvių veikėją Pr. Dzidoliką. Trumpoje, patriotiškoje kalboje svečias papasakojo, kas darėsi D. Britanijoje lietuvių trėmimų metu ir kokios šykščios žinios buvo apie tai spaudoje. Skotijos lietuviai jautriai pergyveno Lietuvos tragediją, kai ne vieno giminės buvo ištremti į Sibirą. Graudu buvo D. Birtanijos stebėtojams Murmansko uoste, kurio pakrantėse dirbo pavargę lietuviai kaliniai.

Meninę dalį pravedė kultūros reikalų vadovas A. Lešinskas. Pradžioje simbolinį eilėr. „Karalaitė prie girnų" padeklamavo H. Galbuogienė. Dviejų moterų ir penkių vyrų chorelis su įsijautimu sudainavo „Leiskit į tėvynę". Po R. Adamonio eilėr. „Tremtiniai" A. Galbuogienė ir J. Burbienė svajingai padainavo „Jau vakaras buvo", vyrai — „Pilki keleliai", o visas chorelis „Lietuva brangi", įspūdingai skambant B. Brazdžionio eilėr. „O Dieve, Tėve mūsų". Pabaigoj jautriai suskambėjo 1949 m. Lukiškio kalėjime, o vėliau Sibire dainuojama „Prabilkite, žvaigždės auksinės" daina. Visoms dainoms pianinu akomponavo Pr. Dzidolikas, gražiai globojęs mišrų chorelį. Įspūdingas minėjimas buvo užbaigtas Tautos himnu. Ir prie bažnyčios durų, ir po minėjimo buvo renkamos aukos Lietuvių religinei Šalpai. Viso suaukota 26 svarai 26 p.

Priėmimo metu, dalinantis minėjimo įspūdžiais, visiems padėkojo kun. kapelionas, pasidžiaugęs gyvais saitais su pavergta, bet kovojančia Lietuva.

Trėmimų paminėjimas buvo įspūdingas, įvairus ir nepertęstas. Ypačiai miela, kad ir bažnyčioje, ir klube dalyvavo labai gražus skaičius žmonių.

BALETO PREMJERA

Birželio 17 d. Bradfordo viešosios Bibliotekos teatro salėje pirmąkart viešai pasirodė mūsų jaunas baletmeisteris Romanas Rimonis su jauna šokėja K. Mountain ir mažais Šokių mokyklos studijos mokiniais.

Programoje buvo atlikta 16 šokių, iš kurių pažymėtini „Gėlių erškėčiai", „Michele and Anna", „Jauno sultono haremas", „Šokėjų valdovas" ir „Monsieur du Pre's mišinys". Žiūrovai, kurių tarpe buvo apie desėtkas lietuvių, susidomėję stebėjo pirmuosius R. Rimonio šokių mokyklos mokinių mėginimus, duetinio „Etiudo" judesiais pavaizduoto baleto šokėjų lavinimosi praktiką ir rimtus mėginimus baleto šokio mene. Galima jausti, kad mūsų jaunasis Romanas yra padaręs didelę pažangą, meniškai atlikdamas labai sudėtingus šokius. Kūno gracija, judesių žaismas, šokių ritmika, veido mimika atestavo jį kaip visos trupės dominuojančią žvaigždę. Jo partnerės pastangos taipgi įspūdingos ir ne kartą žavinčios. Mažųjų šokėjų judesiuose galima buvo jausti mokytojo gerą įtaką — rimto darbo pačią pradžią.

Linkėtina, kad R. Rimonio šokių premjera metinių pasirodymų metu išsirutuliotų į sėkmingą ir patrauklų festivalį. Lietuviai turėtų daugiau domėtis savo tautiečiu, sėkmingai plaukiančiu į tarptautinius vandenis.

Cleckeaton

MIRĖ JONAS ADOMAITIS

Po ilgos ir sunkios ligos birželio 9 d. Wakefieldo Snapethorpe ligoninėje mirė a. a. Jonas Adomaitis. Gimęs 1914 m. Kuršėnuose, Šiaulių aps., karo audros buvo nublokštas į Vokietiją, o vėliau į Angliją.

Ilgą laiką gyveno Cleckeatone vienas, dėl ramaus būdo ir vėlybesnės ligos laikęsis nuošaliai. Palaikė lietuvišką spaudą, įdomavosi įvykiais Lietuvoje.

Ilgą laiką dirbęs fabrike, kur naudojamas pavojingas asbestas, paliego, ilgokai liginosi ir, fabriko direktoriaus remiamas, kovojo su progresuojančia liga. Palaidotas birželio 17 d. Cleckentono naujose kapinėse. Laidotuvių apeigas atliko kun. J. Kuzmickis, dalyvaujant saujelei fabriko anglų bendradarbių. Laidotuvių išlaidas apmokėjo fabriko direktorius.

Graudu ir liūdna, kai vienišas lietuvis tik svetimųjų palydimas į amžino poilsio vietą svetimame krašte. Amžiną atilsį!

J. K.

BIRMINGHAMAS

MIRĖ K. URBONAS

Neseniai Birminghame nuo širdies smūgio mirė DBLS skyriaus narys Kazys Urbonas 63 metų amžiaus. A. a. Kazys buvo susipratęs lietuvis, draugiškas ir paslaugus. Todėl ir jo draugų skaičius buvo gana gausus. Artimesnių giminių Anglijoje neturėjo. Ilsėkis ramybėje.

SERGA S. STARKA

Birminghamo DBLS skyriaus valdybos narys Stasys Starka susirgo ir paguldytas į ligoninę. Jam padaryta operacija. Skyriaus valdyba ir nariai linki jam greitai pasveikti ir sugrįžti namo.

WOLVERHAMPTONAS

A. A. VACLOVAS BUDNIKAS

Šių metų birželio 5 dieną po trumpos sunkios ligos mirė Vaclovas Budnikas. Buvo gimęs 1915 m. vasario 15 d., Pažuolių kaime, Taujėnų valsčiuje, ūkininko šeimoje. Karinę prievolę atliko Lietuvos kariuomenėje husarų pulke j. puskarininkiu. Artėjant rusų frontui, pasitraukė į Vokietiją, kur 1946 m. sukūrė šeimą su Jadvyga Butkevičiūte. 1947 m. atvyko į Angliją, apsigyveno Wolverhamptone, kur įsigijęs namelį pastoviai įsikūrė.

Buvo DBLS aktyvus narys, rėmė lietuvišką spaudą, dalyvaudavo visuose parengimuose bei išvykose. Buvo nepaprastai vaišingas, todėl jį palydėti į amžinojo poilsio vietą birželio 13 d. susirinko ne tik Wolverhamptono lietuvių kolonijos didelis būrys, bet ir latvių, ukrainiečių, anglų, vengrų ir iš kitų lietuviškų kolonijų. Nors lietui lyjant, karstą skęstantį gėlių vainikuose, nuo namų atlydėjo automobilių vilkstinė į R. katalikų Šv. Tomo Canterbury bažnyčią. Čia kun. S. Matulis atlaikė gedulingas pamaldas ir pasakė gražų pamokslą. Vėliau karstas, lydint mašinų vilkstinei, buvo palydėtas į puikias Tettenhall Wood kapines, kur po religinių apeigų dar atsisveikinimo žodį tarė DBLS skyr. pirm. J. Petkevičius. Po to visi dalyviai buvo pakviesti į velionio namus arbatėlei. Paliko giliame liūdesy žmoną Jadvygą, dukras, žentus, anūkus ir visą Wolverhamptono lietuvišką koloniją. Ilsėkis ramybėje.

A. P.

PADĖKA

Nuoširdžiai dėkoju visiems lietuviams iš Nottinghamo, Coventry ir Wolverhamptono asmeniškai mane ir mano dukras užjautusius mūsų liūdesio valandose, netekus brangaus vyro ir tėvelio VACLOVO BUDNIKO.

Taip pat ypatingai dėkojame kun. S. Matuliui už religines apeigas, palydint jį į amžinojo atilsio vietą.

Žmona Jadvyga ir dukros Irena ir Aldona

LEIGH

LIGONIAI

Mūsų skyrius turi du ligonius: A. Gudonis guli nervų ligoninėje jau netoli dviejų mėnesių; J. Vasiliauskas jau trys savaitės guli Leigh ligoninėj su skausmais krūtinėje. Abu ligoniai po truputį sveiksta. Linkime jiems viso geriausio ir laukiame sugrįžtant.

J. P.

JUBILIEJINIS POBŪVIS

Geguž 22 d. buvo atvykęs pas mus kunigas V. Kamaitis, atlaikė pamaldas švento Juozapo bažnyčioje. Po pamaldų buvo pakviestas pas Gudelius vakarienės.

Birželio 11 d. buvo surengti karalienės sidabrinio jubiliejaus proga šokiai, kurie įvyko Bedford Conservative klube. Publikos susirinko gana daug, gal kokia šimtinė. Atvyko ekskursijos iš Manchesterio ir Boltono. Šokiai prasidėjo nelabai geroje nuotaikoje, nes mažoka salė ir pavėlavo muzikantai. Vėliau, skyriaus kasininkei p. Auškalnienei pradėjus visus vaišinti sumuštiniais ir įvairiais skanėstais, visi pralinksmėjo.

Prieš išsiskirstant, skyr. pirm. A. Bruzgys padėkojo visiems atsilankiusiems, o ypatingai ekskursantams, kurie buvo atvykę iš toliau. Taip pat mūsų iniciatorei p. Auškalnienei už vaišes ir įdėtą darbą, viską betvarkant.

MANCHESTERIS

DARIAUS IR GIRĖNO MINĖJIMAS

Liepos 9 d., šeštadienį, 5 val. vakarą L. K. V. S-gos „Ramovės" Manchesterio skyrius rengia M. L. S. klube

DARIAUS IR GIRĖNO MINĖJIMĄ.

Programoje bus paskaita ir meninė dalis.

Kviečiame visus iš arti ir toli atsilankyti į minėjimą.

Skyriaus valdyba

KLUBO NARIŲ SUSIRINKIMAS

Manchesterio Lietuvių Socialinio klubo valdyba liepos 3 d., sekmadienį, 4 val. p. p. savo patalpose šaukia pusmetinį visuotinį narių susirinkimą.

Kvorumui nustatytą valandą neatvykus, susirinkimas bus atidėtas vienai valandai, o po to pravestas, neatsižvelgiant į susirinkusių narių skaičių.

Klubo valdyba

VOKIETIJA

VOKIETIJOS LIETUVIUOSE

Dar, rodos, taip neseniai teko rašyti apie Vokietijos LB Tarybos posėdžius ir jos naujai išrinktąją Valdybą, o šiandien padėtis iš esmės pasikeitusi. Eilė Tarybos narių susitarė, kad kovo 12 d. išrinktoji Valdyba negera, sušaukė neeilinį Tarybos posėdį ir išsirinko naują Valdybą. Joje dabar yra 5 nariai, visi naji: J. Sabas — pirmininkas, A. Lipšys — vicepirmininkas, V. Svilas — sekretorius, R. Tendzegolskis — iždininkas ir M. Šiušelis — narys jaunimo reikalams. Taip pat išrinkti keturi nauji Tarybos nariai Vasario 16 gimnazijos Kuratorijon. Jais yra visi tose pareigose anksčiau buvusieji: A. Bernatonis, P. Nevulis, A. Šmitas ir J. Valiūnas. Tik A. Šmitas Tarybos posėdyje kovo 12 d. buvo gavęs lygų skaičių balsų su J. Barasu ir kaip jaunesnis į Kuratoriją neįėjo.

Visa tai reiškia vieno asmens pašalinimą. J. Barasas, buvęs Kuratorijos nariu nuo pat jos įsteigimo ir joje atstovavęs LB Valdybai, panorėjęs perimti Tarybos atstovavimą, iš Kuratorijos buvo visai pašalintas. Prisimintina dar, kad J. Barasas kartu buvo visą laiką ir Kuratorijos valdybos iždininku nuo pat Kuratorijos įsteigimo. Posėdžiuose dar kartą buvo išsamiai svarstyta jo laikysena gimnazijos direktoriaus konflikte su trumpą laiką vadovavusia mergaičių bendrabučiui M. Stankuviene-Saulaityte. Daugumos rasta, kad tai nebuvę tvarkoje, ypač turint galvoje nemažą sumą, kurią teismas priteisė sumokėti atleistajai.

Tuojau po Tarybos posėdžio posėdžiavo ir Vasario 16 gimnazijos Kuratorija. Ir jai reikėjo išsirinkti naują savo Valdybą, nes abu nariai išrinkti prieš mėnesį buvusiame posėdyje daugiau nebuvo Kuratorijoje. Jų vieton išrinkti A. Bernatonis ir J. Sabas, kuris Kuratorijoj pradėjo atstovauti Vokietijos LB Valdybai. Bernatonis bus Kuratorijos valdybos pirmininkas, o Sabas jos iždininkas. Pagal statutą Kuratorijos valdybon savaime įeina Vasario 16 gimnazijos direktorius. Tad V. Natkevičius bus jos vicepirmininkas.

Po tokių stiprių pasikeitimų, atrodo, nuotaikos Vokietijos lietuviuose ima rimti. Linkėtina, kad visi nesklandumai išnyktų ir vėl būtų gražiai darbuojamasi lietuviškuose dirvonuose.

Kun. Bronius Liubinas

BIRŽELIO ĮVYKIŲ MINĖJIMAS

Ir šiemet buvo pasistengta paminėti birželines sukaktis lietuvių tautai. Schwetzingene jos paminėtos birželio 15 d., o Kaiserslauterne birželio 17 d., nes tą dieną V. Vokietijoje švenčiama, prisimenant 1953 metų sukilimą Berlyne. Abiejose vietovėse minėjimas buvo surištas su pamaldomis katalikams. Jas laikė kun. Bronius Liubinas ir jis savajame pamoksle, kurį galima pavadinti ir paskaita, išsamiai suminėjo 1940, 1941, 1944 ir sekančių metų skaudžiuosius įvykius lietuvių tautoje.

Kaiserslauterne minėjimas buvo taip pat dar birželio 12 d., kurį organizavo latviai. Lietuviams apie jį buvo pranešta labai pavėluotai ir todėl tik labai mažas žmonių skaičius jame dalyvavo.

LIETUVIŠKOS PAMALDOS

NOTTINGHAME — liepos 3 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.
BRADFORDE — liepos 3 d., 12.30 val., atsimenant p. Ežavarskių artimuosius.
LEEDSE — liepos 10 d., 3 val. p. p., H. Rosary bažn.
BRADFORDE — liepos 17 d., 12.30 v. p. p.
NOTTINGHAME — birželio 29 d., Šv. Petro ir Pauliaus Šv., 20 val., Liet. Židinyje.
NOTTINGHAME — liepos 10 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.
WOLVERHAMPTONE — liepos 10 d., 18 val., Convent of Mercy, St. John's Square, Snow Hill.
NOTTINGHAME — liepos 17 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.
DERBYJE — liepos 17 d., 14 val., Bridge Gate.